

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átveve:	
Égész évre	16 kor. — fill.
Negyedévre	4 „ — „
Helyben házhöz hordva:	
Égész évre	20 kor. — fill.
Negyedévre	5 „ — „
Vidékre postán szállítva:	
Égész évre	24 kor. — fill.
Negyedévre	6 „ — „

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik minden nap a hétfőn és ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Apáczta u. 8. sz.

A szerkesztőség köziratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fill.

NAGYVÁRAD, április 28.

Bomlás felé.

Szomorú dolog az Magyarországra nézve, hogy Ausztria a szláv és német népelemek határait magában foglalja. A határokon, ellenségesen hangolt törzsek között nagyon szokásosak a villongások az egész világon. Már pedig a szláv és németek között állandó békét nagyon nehéz lesz csinálni örökké való időnkig. Ausztriát e két nagy népelem egymással való tusája fogja felemészteni és pedig nem nagy idő múlva, mivelhogy »minden önmagában meghasonlott ország elpusztul.«

A szlávok domináló helyzete és az osztrák németeknek a sötét hazaárulásig való szétszakadása, torzskodása egymás ellen, lehetetlenné teszi Ausztriában a parlamentarizmust, mely már eddig is csak élettelen alakítás s mint ilyen valószínű veszedelem odaát.

Mert bármennyit kísérleteznek, anketekkel, kapacitálásokkal, bármennyit vesződjenek a tartománygyűlésekkel és a Reichsrattal, a szlávokat és a németeket Ausztriában egymással kibékíteni többé nem lehet. Ha tehát *Kramarz* azt mondja, hogy a jelen állapotokat a csehek csak addig tűrik, míg módjukban lesz azokon változtatni; ez nem jelent egyebet, mint a szlávoknak a forradalomra való nyílt szervezkedését. Csodálatos egy állam hát Ausztria, mely az öt alkotó elemek közül egyiknek sem kell. Prágában a nagy szláv eszmére, Grácban a nagy germán ideára esküsznek az osztrák patriáták, akik csak

akkor tartanak össze, ha Magyarország ellen kell kirohanniok.

Az osztrák parlamentarizmus bukása szükségképen magával hozza az abszolutizmust, egyelőre föderalizmussal, azután anélkül.

Igen ám, csak hogy az 1867-iki kiegyezésnek az az alapja, hogy Ausztria parlamentariter kormányzott állam legyen, mivelhogy máskülönben vagy Ausztria diktálna nekünk, amiből nem kérünk, vagy mi diktálnánk Ausztriának azáltal, hogy amit mi parlamentariter keresztül viszünk, azt odaát pátenz alakjában léptetné életbe az abszolút kormány s ebből kimondhatlan sok kellemetlenség származnék mindkét félre.

Ha tehát a csehek és németek fajharcza megbuktatja az osztrák parlamentarizmust, ezáltal a Deák Ferencz nagy műve is aláaknázatik. A liberális sajtó is nagyon csínyán tárgyalja ezt, pedig végtelen nagy fontossága van Magyarországra nézve annak, hogy mit is fognak csinálni egy abszolutisztikus módon kormányzott Ausztriával szemben? — Nem elég azt mondani, hogy ha Ausztriában beüt az abszolutizmus, hát *meg kell változtatnunk* a kiegyezést. Keresni kellene a módokat már most, hogy ez a dolog bennünket készületlenül ne találjon.

Mert nagyon valószínű az, hogy az osztrák abszolutizmus a magyar alkotmányt is legkomolyabb válság elé sodorhatja. Ezt pedig megengedni nem szabad.

Nem szabad azért, mert a magyar alkotmány mai alakjának bármely meg-

változtatása az osztrák föderalizmus előtérbe tolulásának hatása alatt, csakis az ország föderalizálására vezethetne minket is.

Már pedig egy föderalizált Magyarországon a szláv nemzetiségek politikai testületekké válnának és velők szemben mindössze a magyarok és románok állanak, a kiknek élethalálharcza csak akkor kezdődne igazán a domináló szlávok ellen. E harc eredménye nem lehet kétséges. Egy föderatív Ausztria, a maga abszolutizmusával tehát föderalizmus felé hajtana Magyarországot s a két föderalizált állam kész prédájává lenne a panszlavizmusnak. Amint Magyarország polgárainak összesége megszűnik *egyetlen* politikai nemzetet képezni, egyenlő jogokkal, azonnal ki vagyunk szolgáltatva a szláv tenger hova-tovább veszedelmes hullámmó viharának, a mely kérlehetetlenül elseper bennünket.

A csehek és németek harcát tehát minekünk összetett kézzel nézni nem szabad. Az osztrákszlávok forrongásának reánk nézve roppant nagy a jelentősége. Nem egy közönséges nyelvviillongásról van ott szó, hanem élethalálharcról, amely Magyarországot is alapjaiban fogja megingatni.

Nem csak a kvóta meg a vám és a kereskedelmi szerződések megújítása függ a levegőben és rontja nagyon érezhetőleg már most is hazánk hitelét és nemzetgazdasági helyzetét, hanem a szlávok erejének gyarapodásával sodortatunk egy olyan lejtő felé, a melyen megállapodás nem létezik.

Hogy ez így van, azt bizonyítja az

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Transvaalból.*

Iszm. Dr. Kerékgyártó J.

Hónapok óta folyik már a harc Angolország és az egyesült dél-afrikai köztársaságok, Transvaal és Oranje között: maroknyi nép küzd egy világhatalommal s az eredmény a háború első napjaiban úgy szólva kétségbe ejtette az angol közvéleményt. Vereség vereséget ért és csak azóta képesek némi eredményt felmutatni, mióta Roberts lord és a vaskezű Kitchener vezetik a hadműveleteket.

Az elért eredmények egyik legjelentősebbike a Natalban fekvő *Ladysmith* és a nyugati Griquaföldön levő *Kim erley* városok felszabadítása volt a búrok ostroma alól. Valóságos örjögés fogta el London lakóit e hírek hallatára; volt is okuk rá, mert a kettős eredmény nemcsak a háború kockájának meg-

* V. ö. Kath. Welt. 12. Jahrg. 7. Heft.

* L. Andree, Handatlas, 3. Aufl. 2. Abdr. 122. 1.

* L. U. o.

fordulását jelentette, hanem gazdasági szempontból is nagy fontossággal bírt, a mennyiben Kimberley vidékén vannak a világ leggazdagabb gyémántbányái. Általában véve Dél-Afrikának az a része, mely az északi szélesség 28—30° és a keleti hosszúság 24—26° közt fekszik igen gazdag; Kimberley vidékén lévő gyémántbányák termelik mégis legnagyobb részét az innen kikerülő drágakőnek.

Természetesen idő kellett ahhoz, míg az emberek felismerték, mily óriási kincset rejt magában a vidék; de midőn híre kelt, seregesen jöttek gyémántkeresők a világ minden tájáról. És hogy a bevándorolt csőcselék közt »rendet csináljon,« Angolország 1871. nov. 7. Kimberleyben, melynek egész vidéke azelőtt Oranje köztársasághoz tartozott, kitzte az angol lobogót. Az oranjei búrok kénytelenek voltak jó képet vágni a hódításhoz; hogy azonban Angolország »jóakaratu gondoskodása« nem nagyon volt kedvükre, mutatja a készség, melylyel a szomszéd testvér-köztársasággal egyestlen megkezdtek a háborút.

1867-ben történt, hogy némelyek szerint

O'Reilly nevű vadász, mások szerint Schalk nevű burgher az első darab gyémántot találta! Sulya 21 karat volt s megjárva az 1867-iki párisi világiállítás, ott általános feltűnést keltett és 12.000 koronán kelt el. A lelet híre egyre nőtt s már 1869-ben nyugati Griquaföld Pniel és Barklay városai közelében megkezdtek a gyémánt bányászatát, sőt még ázni sem kellett, az Oranje és Vaal folyók homokjából mosni lehetett a gyémántot! 1870-ben pedig Van Vyk nevű búr területén a talajban szabadon, sőt a búr háza falaiban találtak gyémántot, mely utóbbi darabok az építéshez használt anyaggal kerültek a falba! Szegény búr erre úgy megröghanták a gyémántkeresők, hogy örült midőn 150.000 koronán birtokát egy angol társaságnak eladhatta! 1871. jul. 31. találtak a mai Kimberley mellett a leggazdagabb bányát, a melyet azóta folyton művelnek.

Lázás gyorsasággal nőtt Kimberley lakóinak száma, különösen 1885 óta, midőn az angolok Fokvárosból Kimberleybe vasutat építettek s ma már körülbelül 35 ezer lakója van. Ami a gyémántbányák művelését illeti, elsőben úgy

Feltétlenül legelőnyösebben
vásárolhatunk

☛ Telefon szám 76. ☛

Női-, férfi- és gyermek Carlsbadi cipőket,
Kalapokat, Fehérneműeket

és mindennemű divatárukat

☛ Lelkiismeretes kiszolgálás, mint az egy szolid cégnél természetes. ☛

Fábry Testvéreknél,

Főüzlet: Olaszi, Fő-utca.

Fióküzlet: Zöldfa-utca.

egymással versengő németek és szlávok azon argumentálása, hogy a kiegyezésből és az osztrák parlamentarizmusból eddig csak Magyarországnak volt haszna. Nekik tehát nem kell sem kiegyezés, sem békés együttműködésben levő parlament, mert nem kell nekik Magyarország sem. Tul a Lajtán nagyon jól tudják a szlávok, hogy Magyarország örök akadály a szlávság világuralmának. A föderalizmust tehát ezért is siettelik, hogy ezáltal Magyarországot is közel hozzák a halálhoz.

Az 1867-iki kiegyezés az osztrák liberálisok kezében szétfoszlott, a magyar liberálisok kezében is foszlóban van. A német liberálisok époly szűkkörű politikával ásták alá annak alapjait, mint minálunk. A szláv világ megnőtt, fenyeget és harczra készül minden nap ellenünk, a mi politikusaink szeme pedig a Balkánra vagyon függesztve, a hol új szláv népcsaládok idecsatolása által hódítani szeretnének, mások meg belső harczokra tüzelik az embereket üres jel-szavakkal meg a jó Ég tudja mivel...

Igy verte meg az Isten ezt a nagy hivatással bíró monarchiát.

Gedeon.

Bánffy és a protestáns érdekek.

A H—k tegnapi száma írja, hogy mily más volt Bánffy Dezső bárónak a református kérdésekben a politikája akkor, amikor miniszterelnök volt s mily más most, annak illusztrálására elmondjuk a következő esetet:

Bánffy báró miniszterelnöksége idejében egy protestáns hírlapíró, kinek a protestantizmus fejlesztésében társadalmi és zurnalisztikai téren is nagy érdemei vannak, jelentkezett Bánffy miniszterelnöknél és támogatását kérte egy protestáns hírlap alapítására. Bánffy erre ezt válaszolta:

— Szó sincs róla. Nem járulok hozzá a tervhez. Sőt ha más uton ez az akció létrejön, minden tőlem telhető erővel arra töreksem, hogy az ne sikerüljön.

És most a főudvarmester csináltatja a protestáns sajtót nem protestánsokkal.

A biharvári ásatások.

Ösi Bihar városa kisszerű, de csinos vasuti állomásától alig negyedórányi az út, hogy elérjük történeti mozzanatokban oly gazdag vármegyénk bölcsőjét, a bihari Földvárat. Messziről szemünkbe tűnnek a pázsittakaróval fedett hatalmas bástyák, melyek imponálólag emelkednek ki a térs fejsikből, hirdelve az utókornak talán két évezredes maradványaiban is a régmúlt alkotó erejét, teremő nagyságát.

Szivünkben vegyes érzelmekkel, elménkben a lezajlott idők emlékével sietünk látogatásunk tárgyához s csak midőn közelébe érünk, látjuk a nagy művet kibontakozni egész pompájában, századokkal dacolt szilárd erejével. Lábunk alatt több ölnyi mély sáncz, tulnan emelkednek a hatalmas bástyák négyszög alakban, téglány alapon, övezve és alkotva magát a Földvárt. Az észak-keleti sarkon nyílik az egyik főkapu, a dél-keletin a másik, ma természetesen sokkal nagyobb méretekkel mint virágzása idején. Egy kisebbszű kaput találunk még a dél-nyugoti sarkon, az észak-nyugoti sarkon észlelhető sűppedés azonban ne hozza tévedésbe a szemlélőt, kaput akarván ott is keresni, mert ott emberi kéz bolygatta meg a szilárd bástyát s a megkezdett pusztítást nagy buzgalommal folytatta a vasfogu idő.

A bástyák a délnek kivételével pázsittal takarvák, csak itt-ott mutatja magát a kopár föld, hol kincskereső emberek fáradtak — persze hiába.

A keleti bástyához egy fiókváracs csatlakozik háromszög alapon, szerényebb bástyákkal. Ez az u. n. »Lányvár«, mint manapság a nép nevezi, mert valóban: leánya, — filiája — az anyavárnak. Meg volt ennek is a hivatása, még pedig előkelő módon. Az udvar közepén merész emelkedő dombon, — mit honfikköz hordott össze, áll Biharvármegye kőoszlopa, melyet edes hazánk ezeréves fennállásának emlékére emelt, csúcsán a híres-nevezetes turul-madárral. Az emlék körül Bihar város kegyelele emléktért alkotott, két holdnyi területet határolván el sekélyes árokkal s beültetvén azt hársfa-csemetékkel. A bekerített helyen kívül még több mint két holdnyi terület maradt s így — mint pontosabb hiányában e hozzávetőleges adatokból is látható, a bihari vár nagy arányaival egyike hazánk legnagyobb várainak. Az udvar északi felén majd egymásba fonódva, egymást keresztezve, majd szög alatt, majd körvonalakban futva alacsony halmok találkoznak, még a déli oldal pusztá egyhangúságát csak két hosszabb, magasabb halom szakítja meg.

Ilyen Biharvára mai látképe. Hogy kik építették, mikor építették, sokan sokszor vitákoztak rajta, de pozitív eredményt senki sem

mutathatott fel. E szövevényes kérdés megvilágításához hozzájárulni — ha csak némileg is — volt célja a Biharvári és Nagyvárad Régorészeti és Történelmi Társulatnak, midőn azt határozta, hogy anyagi eszközeihez mérten ásatásokat fog eszközölni Biharvára területén, hátha így napfényre kerülne olyan adatok, melyek a kérdés megoldásában vezérfonalul szolgálnának.

Társulatunk két ügybuzgó tagját bizta meg az ásatások végzésével, még pedig Cséplő Péter, kitűnő archeologusunkat és országosan ismert történettudósunkat és dr. Karácsonyi Jánost. Később Cséplő Péter ur gyengélkedése folytán akadályozva lévén, e sorok írója helyettesítette őt a további munkában.

Be akarván számolni munkálkodásunkról, jelesen, hogy két ízben ásatunk; április hó első napjaiban először és másodsor április 18-án. Ásatásainknak irányt szabtak a vár udvarán lévő már említett halmok, de ezenkívül megvizsgáltuk a bástyákat, sőt a vársánczot is. Legérdekesebb s mondhatjuk, a legjutalmazóbb volt a déli bástya átvágása. Alig egy méternyire kellett haladnunk, hogy az eddig pusztá földből építettnek hitt bástyában a legerősebb betonból épített falat találjuk, mely 3 méter vastagságával erős és biztos védelmet nyújthatott. Ugyancsak két ezüst pénzdarabot is találtunk itt, az elkopott, hiányos betűkből, jelekből kora nem lévén egykönnyen megállapítható, a Nemzeti Muzeumba fogjuk felküldeni megvizsgálás végett.

A vár udvarán a millennáris emléktől keletre lábnyi széles, 5—12 m. hosszú árkokkal szeltük át azon helyeket, emelkedéseket, hol épületnyomokat vélünk található. Az előkerült faltörmelésekben betont, Körözs-követ, mésztuffát s legszebb szürke márványt és csonka tégladarabokat találtunk. Sajnos azonban, hogy egyetlen ép téglát nem láthattunk, pedig ha ilyen akadna volna, alakjából, nagyságából, az esetleg rajta levő jelből, számból talán tanulhattunk volna valamit.

Éppen így vagyunk a szürke színű, égett eseréptöredékekkel is, csak annyi lévén megállapítható, hogy az edény felső szegélyéből, illetőleg az edény aljából valók. Csupa törmelék és törmelék! A kibontott falmaradványok között van egy, mely helyénél (csaknem a vár közepén), erősségénél (egy méter széles falazattal) és alakjánál fogva (félkörben végződik) a valószínűségnek nem minden látszata nélkül arra enged következtetni, hogy itt a későbbi időnkben templom állhatott. Őseink szívesen vonultak meg az itt talált, megerősített helyeken, hol a kereszténység felvétele után kisebbszű templomot, kápolnát emeltek. Lehetséges, hogy a már itt talált épüle-

indult meg, hogy a bányaterületet 100 négyszög méternyi területekre osztották fel, melyeket magánosok — sokszor többen is — műveltek. Előbb csak a felületen kutattak; ma 200—400 méter mélyen kell ásni és onnan »blue ground« (kék föld) nevű tuffával együtt nyerik a gyémántot.

Nagyobb méretű művelése a gyémántbányáknak csak azóta lehetséges, mióta azok jórészt a »De Beers Consolidated Mines Limited« nevű angol részvénytársaság tulajdonát képezik; s hogy minő haszonnal dolgoznak ezen urak, eléggé mutatja az, hogy a világ legnagyobb utalványa (több mint 106 millió koronáról) tőlük került ki!

A dél-afrikai gyémántok minőségükre ugyan nem, de nagyságukra felülmúlják a világ összes gyémántjait: 1893-ban találtak Jagersfontein bányában egy darabot, melynek súlya 971 karat volt; ennél nagyobbát eddig sehol sem leltek. Kimberley-bányából 1892-ben került napfényre egy 472 karatos darab, melynek súlya azonban csiszolás után 200 karatra apadt le. Tekintélyes darabok kerültek elő homokból való mosás által is. Statisztika utján megállapították, hogy 1869. óta 75 millió karat súlyú gyémántmennyiség került ki Dél-Afrikából körülbelül harmadfél milliárd korona értékben! Ami minőségüket illeti csak 2% a talált gyémántnak tartozik a legfinomabbak közé s egyáltalán az a tulajdonságuk, hogy többé-kevésbé sárgás illetve zöldes színben

játszanak, a mit azonban sokszor csak a műértő szem vesz észre. Leggyakoribbak a szép, világossárga darabok; sokszor lerne világos barna, sőt egész fekete gyémántokat.

A bányamunkások nagyrészt szerencsenekből kerülnek ki; a Kimberley-bányákban pl. 14 ezer fekete dolgozik s körülbelül 2 ezer fehér munkás; utóbbiak nagyrészt mint felügyelők. Ami a munkabért illeti 76—180 koronáig keres hetenkint a fehér munkás, 30—36 koronáig a szerencsen; ezen felül a munkások szabad lakást, fát, vizet, gyógykezelést kapnak. Az azonban a nagy baj, hogy — eltekintve a gyilkos éghajlattól — szegény szerencseneket az okatlan állatnál alábbvalónak tartják s nem bánnak velük úgy, mint embert megillet.

Nagyon természetes, hogy — ámbár ugyan csak vagyánnak a munkások kezére — sokat mégis elragad a rendetlen vágy: gyakran fordulnak elő kisebb-nagyobb lopások; hiszen szegény szerencsen csak azt teszi, mit európai gazdái lá! A munkások 3 hónapra szerződnek s ezen idő alatt a külvilágtól teljesen elzárva élnek szoros felügyelet alatt. Élelmiszereiket stb. sem szerezhetik maguk, hanem minden megszabott áron készen kapnak és csak egymással érintkezhetnek. Amíg a munkásokból a bányába és vissza mennek, a legszigorubb őrizett alatt járnak.

Minden elővigyázat mellett mégis megesik a lopás. Legközönségesebb mód az, hogy a szerencsenmunkás kisebb darab gyémántot el-

nyel. Azért midőn a szerződés ideje lejárt s a munkás távozik, olyan vizsgálatnak kell magát alávetnie, milyennek kitalálására csak a leggyalázatosabb kincsragy képes. Megtörtént az is, hogy munkás meghalt; a bizottság mely a holttestet megvizsgálta, azt találta, hogy a halál oka egy darab 60 karat súlyú gyémánt elnyelése volt! Másik esetben ökrhátton szökött meg egyik munkás; midőn látta, hogy üldözői elől nem menekülhet, agyonlőtte ökrét. Az üldözők el is érték megvizsgálva a szerencsent semmit sem találtak: ez ugyanis magával hozott gyémántdarabokkal töltötte meg fegyverét s midőn ismét biztonságban volt, a megölt állat testéből szedte elő gyémántjait.

És hány meg hány hasonló esetet beszélnek úgy, hogy az ember hajlandó elhinni, miszerint a bányászott gyémánt jelentékeny részét tényleg ellopják.

Nem tagadható tehát, hogy az angol nép különösen mióta a búrok az angol zászlót annyira megtépdették, ideális célért is küzd: a hadsereg dicsősége romjainak megmentéséért; hiszen az angol nemesség színe-java szállott sikra s részben vértelt el sikertelen harczokban. Az azonban bizonyos, hogy a búrokhoz rengeteg anyagi érdek fűződik s nem hiába nevezte a máhdi-felkelés leverője, a genialis Kitchener az egész háborút a »börze háborújának.«

tet alakították át vagy avatták azon formájukban templommá. Más adat is támogatja az állításunkat. Köztudomású, hogy eleink templomokan vagy azok körül temetkeztek. Ha tehát egy nagy területű vár egy részében sem találunk sírokat, csak épen egy helyen, csakis az említett alapfalazat tövében és közelében, biztosan állíthatjuk, hogy itt temető volt. Ilyen temetőre akadunk is. Emberi csontok, többekévéb ép, kisebb-nagyobb koponyák stb. voltak e helyen találhatóak, egyszer a fakoporsó elkorhadt darabjával; ép, teljes csontváz nem volt található. A koponyák között tulnyomóan a keskeny, tulhosszu koponyák, alacsony, nyomott homlokkal. Ezek közül kettőt tudományos megvizsgálás végett Kertész Miksa urnak is bemutattam, ki is azokról pontos, szigoruan tudományos méreteket vett.

Hogy hozzáértők kedvéért csak legalább a főbb adatokat említsem: az egyik koponya hossza a hátsó részén levő feltűnő kidudorodással 19.5 cm., szélessége 13 cm., mélysége 12.6 cm., kerülete 53.4 cm., erősen dolichocephal, indexe 66.6, mi a legrendkívülbb esetek közé tartozik, miért is a budapesti anthropologiai intézetbe fogjuk felterjeszteni.

Egy különös jelenséget nem hagyhatok említés nélkül.

Ásás közben a csontok bizonyos távolságban jönnek elő; van azonban egy hely a fentebb említett méternyi széles fal töszomszédságában, hol elég egy ásófordítás és 2-3 koponya fordul ki a földből közvetlenül egymás mellett.

Egészen elfogadható az a magyarázat, hogy a cimiterium — szűk voltánál fogva — rövid idő alatt megtelhetett sírokkal s ilyenkor hogy halottjaikat eltemethessék, felásták a régebbiek s lakóikat egy közös sírba helyezték további pihenőre. Másfél méternyre kellett ásunk, hogy e sírokat megtaláljuk.

Ha a vár közepén s közelében falmaradványokat találunk is, sokkal nagyobb volt azon épületek száma, — mint az ásatások mutatják — melyet sárból, vályogból, fából épültek. A mint azonban gondos gazdáik kiköltöztek belőlük, gazdáikat nem sokáig élték túl, elhagyottan az időnek ellen nem állhattak, bomlottak, valóban porba hullottak. Kővér fű takarja a romjaikon növekedett halmokat s a huszadik század gyermeke áthalad rajtok a nélkül, hogy észbe jutna, mily édes, mily vidám családi tűzhely lehetett egykor e néma halmok helyén.

A millenáris emléktől délkeletre egy terjedelmes, három ölnyi átmérőjű, kerek formájú süppedés volt látható. Kut volt, tagadhatatlan. Hosszu évszázadokon át nyújthatott hús, üdítő italt a fáradt harczosnak, a lankadt utasnak. Mikor temették be, nem tudjuk. A bihariak azonban tudni vélik s mondják, hogy a legöregebb emberek nem egyszer merítették hús italt belőle. Mi azonban ily öreg emberrel nem találkoztunk s valószínűleg Bihar mai generációja sem. Rendkívül fontosnak tartjuk e kut kibontását, mert a kutakban rendszeren házi eszközöket kézi szerszámokat, pénzdarabokat szoktak találni. Ez a munka azonban szerfölött költséges, társulatunk minden buzgó-sága mellett sem hozhatja meg ez áldozatot egyhamar; nagyon is kívánatos volna azért, ha egy hathatós kéz kelne segítségünkre. A déli bástya árkában két méternyre kellett ásunk, mig termőföldet találtunk. A vár árka tehát két méterrel volt mélyebb mint a mai nap.

Ismervén munkálkodásunkat, próbáljuk levonni a levonható következményeket. Végleges abszolút érvényű ítéletet nem mondhatunk, mert ehhez abszolút bizonyosságú érvek kívánatnak, ilyenekkel pedig ez idő szerint nem rendelkezünk. Meg kell várnunk a további ásatásokat s akkor talán — de csakis talán — véleményünkbeli ítéletet is formálhatunk. Ez alkalommal a bástya átvágásánál tapasztaltakra támaszkodom. E szerint fal, még pedig kőből, téglából, betonból épített, 3 méter vastag fal védte a várat s nem csupán a föld bástya, ez tény. De ha ez áll, a honfoglaló magyarok azt nem építették, mert nem is építhették. Ők nomád nép voltak, ha építettek is erősebb védelmi helyeket, azok, mint a tények bizonyítják, sárból, földből, fából valók voltak, kisebbszertűek, mint a melyek hosszabb, tartó-

sabb fáradságot, az építés művészetének nagyobb, intenzív ismeretét nem igényelték. Hogy a betont nem ismerték, fölösleges említeni, hogy téglából, márványból rakták volna az alapfalakat, merész s nem indokolható állítás volna, nem mintha az anyagot nem szerzhették volna meg, de a fentebb említett okoknál fogva. Anonymus tudósítása nem nyújt semmi támpontot a kérdés eldöntésére. Hogy a várat magas kőfal kerítette, melyet a magyarok betöltvén az árkokat létrák segítségével iparkodtak megmászni, (cum Hungari et Sycli fossata implevissent et scalas ad murum ponere vellent . . . Anonym. Gest. Hung. cap. LI.) ez teljesen elfogadható, jóllehet minden egyéb állítása Biharról, melyet később Bellaridnak keresztel el, Men Maróthról nem állja is ki a pártatlan és elfogulatlan kritikát. Anonymus olyannak írja le a bihari várat, a milyen az ő korában volt. Tudvalevő ugyanis, hogy Anonymus tulajdonképen a saját korát írta meg honfoglalás czimén. De ha a magyarok nem építették, kik építették? A válasz nagyon egyszerű, olyanok, kik az építkezés e nemében otthonosak voltak.

Ilyenek voltak pedig a rómaiak, kik a betonépítésben mesterek voltak, ilyenek lehetnek azok a népek, melyek a római néppel egykori vagy közeli érintkezésben voltak s tőlük az építészet tudományát közvetve vagy közvetlenül eltanulhatták s hazánk földjén huzamosabb ideig laktak a magyarok beköltözése előtt. A nagy népvándorlás korában a népek ülték-hajtották egymást Európa téerein, Magyarország földje a népek országútja lett. De hogy az itt lakott népek közül melyik volt a bihari vár építőmestere: erre csak a jövő fog feleletet adni, ha ugyan fog.

Annyi kétségtelen, hogy azon népek között kell keresnünk, kik a szomszédos Daciát bírták. A népvándorlás korában itt megfordult népek, sőt maguk a rómaiak sem tekinthették áthágatlan határnak a híres Dacicust, úgy, hogy a bihari hegyek s azok szeliden ereszkedő halmjai, mintegy kiegészítő részét képezték Daciának. Dacia 107-ben Traján császár alatt lett római provincia s az őrizetére rendelt vitéz légiókat 275-ben hívta Aurelianus császár Moesiába.

Az egykor virágzó provinciát a nyugati, majd a keleti góthok birtokolták, majd követik őket gyors váltakozásban a gepidák, kiket az Al-Dunna felől érkező avarok semmisítenek meg az észak-nyugatról bevándorló longobardokkal szövetkezten 566-ban. A győzők megosztottak az új birtokon: a Dunától nyugatra eső föld a longobardoké, attól keletre minden az avar uralja több mint 200 esztendeig. Az avar uralom idejében tűnnek fel a titokban érkező szlávok. Hogy mikor jöttek, a történet nem jegyezte fel, tény, hogy a 7. században itt is, ott is megjelennek. A nagy alföld az avarok otthona, a mai Bihar megye területe is. A harcziás avar tuléli a csendes munkásságot kedvelő szláv s annyira birtokába veszi az üresen maradt földet, hogy erős nemzeti génuszával a római életnek még emlékét is eltörli, hiszen a legtöbb helység — folyónév, mely a rómaiaktól vette eredetét — nevét szláv alakban maradt az utókorra. Magok a hely- és folyónévek: Belgrád, Csongrád, Arad, Szolnok, Bihar, Kraszna, Cserna bizonyítják a szlávok ott létét egyszersmind kiterjedtségét.

Ha a rómaiakat nem fogadjuk el alapítókul, úgy e népek között kell keresnünk. Természetesen nem a góthok, gepidákban, kiknek Dacia csak pihenő állomásuk volt. Az avarok azonban és a szlávok évszázadokon át laktak e tájat; maga Bihar neve szláv szó, bihar »vihor« kiégett földet jelent. Maga a név azonban még nem fogadható el legfelsőbb tekintély gyanánt a vitás kérdésben, mert — mint említettem — az erős szláv hatás az elődök alkotásainak még nevét is a maga nyelvére alakította át. A kérdésnek ezen része tehát függőben marad, nehogy vakmerő véleményt kockáztassunk.

Bizonyos az, hogy őseink itt találták e várat. Hogy letelepedvén, idővel, midőn a műveltség terjedésével ismeretük, de kényelem-szeretelük is növekedett, czélszerű változtatásokat eszközölhettek, új épületeket emelhetek benne, az éppen természetes. Bevándorló őseink elfoglalták, megszállták eme biztos védelmet

nyújtó helyet. Egy-egy ilyen vár, erődített hely szolgált aztán Szent Istvánnak megyei szervezésében központul. Így lett Bihar vára is a róla elnevezett vármegyének bölcsőjévé. Gyűrű alakban vették körül a szolgálatára, fenntartására rendelt népek: kürtösök, csatárok, szekeresek, méhészek, szőlősök falvai, melyek manapság is állanak és virágoznak, nevökben őrizve eredetüket.

A mint Szent László a Körözs partján megteremtí Váradot, Bihar hanyatlík, a nemzetünket végenyészettel fenyegető tatárjárás után megszűnik.

Még egy kérdésre kell megfelnünk. A földvárak főerőssége a vízzel telt várarak. A mi várunk fensikon áll, sokkal magasabban, mint a töle keletre elterülő Köcsmő völgye, magán a fensikon pedig a közelben semmi folyó, még patak sem. És mégis meg volt töltve az árok, még pedig úgy, hogy az említett völgyben folyó patakot felfogták, elgátolták s így kényszerítették a vár árok megtöltésére. Még ma is látható egy földsáncz a vár árok keleti sarkától Hegyköz-Kovácsi felé húzódva. Ma alig észrevehető kisebb emelkedés, hajdanta nagy szerepe volt. Gátul szolgált a Köcsmő vizének, úgy hogy az így felfogott víz valóságos kis tengert képezett. Csakis ha így volt, érthető a várnak azon erődítési művelete, mely a várat három oldalról mély és széles árokkal szelte körül, a negyediket pedig t. i. a keletit, mely alapjával a ma posványos rétre támaszkodik, — árok nélkül, védelem nélkül hagyta. De ha tudjuk a patak elzárását a völgyben, úgy azt is tudjuk, hogy a várnak éppen ezen füresen hagyott oldala volt a legerősebb, a várnak pedig legvédelemben része az ez oldalhoz kapcsolódó »Lányvár« volt, mert úgy ez, mint maga a keleti bástya valóságos tenger által volt övezve. A most szerényen meghúzódó »Lányvár« tehát erőssége volt a várnak; talán épp legfőbb kincseiknek, asszonyaik, leányaik, drágaságaiknak nagy veszély idején való megoltalmazására, megvédésére szolgált. Érthető már most az is, miért volt a két főbejárat éppen a keleti bástya két végében. Azért, mert itt legkevésbé voltak hozzáférhetőek, helyesebben a legkönnyebben voltak védelmezhetőek.

Ma a Köcsmő vize szerényen meglapul alacsony medrében, lassan csergedezik tova a rája hajló füzek ágai alatt. Csendes a vár is, a bihari vár. Hol egykor hősök küzdöttek s ontották véreket, a bástya fokán a pásztorlegény kesereg édes-bus furulyáján s csak a legelésző nyáj meg-megszólaló csengőszava zavarja meg olykor a vár csendes álmát.

Dr. Tóth Szabó Pál.

Megsarczolt adózók.

— A kir. pénzügyigazgatóság figyelmébe. —

Alig egy fél éve, amikor ugyanis az 1899—1901. évre szóló kereseti adók megállapítva lettek, nagyon sűrűn hangzottak panaszok az adók nagymérvű emelése ellen. Ez idő óta a sérelmes kivetések miatt azok — a kik a dologban jártasabbak, vagy a dolog nyitját jobban értik, orvoslattel éltek s érdekeiket megvédelmezték, mig mások — a nagy többség járatlansága miatt hagyta a dolgot a maga útjára s utolsóját is feláldozva hordja az állam feneketlen hordójába, legtöbb esetben családjától elvont filléreit.

Mindazonáltal ha bárki és bármi ok miatt túl magas adójának igazságos végérvényesítését elmulasztotta, ahhoz köze senkinek egyáltalában nem lehet; a pénzügyi közegek pedig csak kötelességeiket teljesítik ha az utolsó lehetőségét is megkísérlik a kivett összeg behajtására.

Van azonban egy nagyobb csapás a tulmagas összegben kivett adónál s ez a lelkiismeretlen kezelési mód s itt ott a bűnös visszaélés s ehez már igenis mindenkinek van szava és kötelessége az ellen lehetőleg védekezni.

Előtte fekszik egy példa. Egy vidéki iparos 1896—1898 évi III. oszt. kereseti adója évi 15 frban lett megállapítva, ezen összeg vezetett be könyvecskéjébe az 1896-ik évben így lett az előírva 1898-ban is, azonban egy kis igazítással későbbben a 15-ből 25 formáltattott s az utána járó 1 frt 50 kr. ált. jövedelmi pót-adó 2 frt 50 kr-ra javított, míg az 1899. évre már 40 frt III. oszt. adó iratott be könyvecskéjébe, anélkül hogy időközben adóemelésről értesített volna, vagy ipari forgalmában annak csökkenésén kívül más változás állott volna be.

Érdekes az esetről, hogy az 1898-ik évben eszközölt utólagos javításokkal az illető adója 33 frt 10 krt tett ki s ebből 14 frtot törlesztett, tehát maradt volna 19 frt 10 kr. hátránya, mégis az 1899 évre 8 frt 10 kr. vitetik át hátrányul tehát annyi, amennyinek igazítgatások nélkül tényleg lenni is kell.

Ebből az adófőkönv és adókönvecske közötti különbség, illetőleg az adókönvecskének rossz szándéku kijavítása kézzel foghatólag kitűnik.

Az érdekelt adózó az elmúlt évben összesen 57 frt 30 kr. köztartozást fizetett, ennyi van könyvecskéjébe bejegyezve, de azon összeg felvétele senki által elismerve nem lett, vagyis nem nyugtáztatott.

A tudtán kívül ekként adóval jogtalanul tulsanyargatott adózó a folyó évben végrehajtási eljárás alá vonatott kincstári tartozása miatt. Hogy lefoglalt javait az elkötvetélestől megmentse 50 kor. 76 fillér fizetést eszközölt s ezen egész összeg bevételzetett javára a f. évi községi adója fizetésére akkor, a mikor ezen czimen egy fillérrel sem tartozott, sőt egy évi ily nemű tartozása is jóval kevesebb a bevételzett összegnél. Ez még mind nem elég! A márcz. 16-án így bevételzett s az egész évi tartozást meghaladó összeg után 2 kor. 20 fillér behajtási illeték számított, más a megmondhatója minő alapon?

Jól lehet ez az eset panasz tárgyát képezvén, a kir. pénzügyigazgatóság által intézkedés tárgyul szolgáló, de mert hallomás szerint számtalan megyénk — különösen románok által lakott vidéken az ehez hasonló eset helyén való lenne, ha egyes felmerült eset alkalmából az illető község illetve körjegyzőség egész adóügy kezelése alaposan átvizsgálatnák s a tapasztalt visszaélések szigorúan megtoroltnának. Az arra fordított idő és költség bő fedezetet találna a sanyargatott nép megnyugtatózásában s az által a felügyeletre hivatott közegek iránti bizalom megszilárdításában.

Van tudomásom más nemű köztartozásnak a kivetésnek háromszorosában való behajtásáról is, azért az ilyen tekintetben megejtendő vizsgálatnak széles körűnek és mindennemű pénzkezelésre kiterjedőnek kell lenni, sőt az adózó felek meghallgatása s könyvecskéiknek vagy nyugtáiknak betekintése is mulhatlanul szükséges.

Közérdekű lévén a dolog, készséggel közlöm szükség esetén azon község és adózó nevét, ahol és a kivel a fennebb leírtak megtörténtek.

P. S.

Az arculcsapott erkölcs.

(Vid.) A lex Heintze ügye nem itt folyt le Magyarországon, de az egész Európaszerte tapasztalható undor a már nagyon is elfajult erkölcsi eldurvulás iránt, nálunk is érezhető, különösen a vidéken, mert a főváros sajátos helyzeténél, népességi viszonyainál fogva valóságos melegtágya mindennek ami erkölcstelen, execrabilis.

A jó vidék azonban egymásután igyekeznek kivetni magából mindazokat az erkölcsi fekélyeket, a melyek megmételtyezik a lelket s kiszámíthatlan erkölcsi kárt okoznak.

A kezdeményező lépést Szeged, ez a tősgyökeres magyar város tette, midőn a budapesti Vigszínház trágár, arczpíró darabjait kitiltotta a színpadáról.

A nagyvárad színtügyi bizottság csak helyes dolgot cselekedett, mikor követte Szeged példáját s ennek betartását a Somogyi színtigazgatóval kötött szerződésben is biztosította.

A példa bizonyára követésre talál a többi vidéki városokban is, mert ez a sokak által együgyűnek tartott jó vidéki közönség látja, tudja, hogy a művészet nem a trikónál kezdődik s a meztelen trágárságokban nyer kifejezést.

A színházakban lábrakapott fajtalanságnál még veszedelmesebbek a vidékre a jött-ment zenger-truppok, melyek elárasztanak minden várost, de főként Nagyváradot, mert itt van a kurtaszoknyájú »múza« Eldorádója, hála érte a rendőrkapitányi hivatalnak.

Ugy látszik a jó előjelekből, hogy a vidéki városokban ezekre a nagyon is felesleges portékákra is megérkezik mihamarabb a nagy tisztogató ideje. Aradon már teljesen kiadták az utját s Szegeden megindult a mozgalom szintén ebben az irányban.

Hogy Nagyvárad követi-e ezt a jó példát, nem tudjuk, de alig hisszük.

Amióta a régi fabódé kapui bezárultak, állandó tanyát ütöttek Nagyváradon a zengerajok. Legalább egy mindég volt s »Variete-előadás« czimen üzte féktelen szemérmelenségét, rendőri felügyelet alatt.

Hogy az alkony beáltával, sőt nappal is, mit műveltek a tanyájokul szolgáló szállodában ezek a »művésznők«, talán legjobban a rendőrség tudja. Féktelen kicsapongásaik tultett azokon a bizonyos túrt egisztenciák viselkedésén, a melyek rendőri felügyelet alatt állanak.

De hát tetszett néhány enervált idegzetű egyéneknek s jó jövedelmet hozott a vendéglő tulajdonosának.

És hány betévedt ember érezte a »művész« trupp működésének sajnálatos következményét. Innét ered egy katonatiszt kiválása a hadseregéből; egy véres párbaj, hol két ifjunak a zengeraj adta kezébe a kardot stb. Egész seregét a botrányoknak tudnók felsorolni.

Ezekről nem tud a rendőrség?

Érezte-e Nagyvárad közönsége szükségét, hogy ilyen trupp rontsa itt a levegőt?

De hát ezek elmúlt dolgok, csak okulni lehet belőlük.

A nagyobb kérdés a nyárra kell, hogy irányozva legyen.

A jövő színi szezont novemberben nyitja meg a színtársulat.

Már is hallottunk olyan híreket, hogy a nyár folyamán egyes vendéglők, kávéházak tulajdonosai zenger-társulatokat akarnak betelepíteni, hogy legyen a közönségnek »szórakozása«.

Ez nemcsak káros lenne a téli színházra, hanem a város erkölcsi süllyedését jelentené. Ennek megakadályozása pedig első sorban a hatóság kötelessége.

Eljött immár az ideje, hogy Nagyvárad rendőrkapitányi hivatala egyszersmindenkorra utat mutasson a zenger truppoknak s ne engedje meg, hogy itt tanyát verve, a német jödlírozásukkal rontsák a jó izlést s trágár,

szemtelen mutatványaikkal arcul csapják az erkölcsi érzetet.

Ennyit joggal elvárhat a közönség a kapitányi hivataltól.

Képkiallítás Nagyváradon.

Nagyvárad, ápril. 28.

Minapi számunkban közöltük azt a kérvényt melyet dr. Radó Ignác, a nagyvárad műpártoló közönség nevében intézett az Országos Képzőművészeti Társulat vezetőségéhez egy Nagyváradon rendezendő képkiallítás iránt.

A rendezendő kiállítás eszméje élénk visszhangot keltett a nagyvárad műpártolók és a nagyközönség sorai között, mindenki nagy várakozással tekint eléje. És e kedvet csak fokozni fogja azon körülmény, hogy az Országos Képzőművészeti Társulat válasza, mely ma érkezett le Radó Ignác dr.-hoz, igen kedvező. Telepy Károly festőművész, a társulat műtárnoka válaszában kijelenti, hogy a társulat bizonyos garanciák mellett kész képkiallítást rendezni Nagyváradon, ezt az ígéretet már most előlegezheti s a végleges választ akkor adhatja meg, a mikor a tervezetet a társulat most megalakult elnöksége elé terjeszti. Ez a végleges válasz úgy május hó elején már meg fog érkezni.

A válasz a következő:

Semmi kétséget nem szenved, hogy társulatunk, melynek feladata a műizlés fejlesztése és művészeink műveinek értékesítése által a munkásság és a munkakedv fejlesztése, — hogy örömmel meg ne ragadná az alkalmat a Nagyságod által velem közölt óhajlásának teljesítését elősegíteni, annival inkább, mert a szegedi képzőművészeti egyesület nyilatkozataiból azon meggyőződésre kellett jutnia, hogy a legutóbbi vidéki kiállítások minőség dolgában és művészeti érték dolgában nem feleltek meg a Magyarországon mai nap már előbbre haladt művészet tényleges niveaujának, minek folytán nem képviselték a közönség által kívánt és várt kulturális érdekeket. Addig is tehát, míg b. levelét a minapi közgyűlésen megalakult új igazgatóság elé terjesztem, bátor vagyok most már a következő felvilágosításokat adni:

B. levelének 1. kérdésére már most is határozottan mondhatom, hogy a társulat maga fogja rendezni a kiállítást.

A 2. pontra, a szeptember 10-én való megnyitásra: e perczen határozottan nem felelhetek, miután azt a szegedi képzőművészeti egyesülettel kell megbeszelnünk, mert ők a szeptember hónapot előre lekötötték maguknak az ő társulatok által rendezendő kiállításra. De azt hiszem, hogy ezt már egyelőre úgy is lehetne elintézni, hogy Nagyváradon szeptember 1—20-ig volna a kiállítás s innen menne Szegedre.

A 3. kérdésre a kiadások költségét e hó végén vagyis helyesebben május 6. 7-én fogom megírhatni, midőn a szegedi kiállítás költségéről tudomást fogok szerezhetni. — Ma olcsóbban eszközölhető a szállítás mint ezelőtt, mert a műveket nem kell reteszekbe szállítani, sem a kiállítás helyén külön beszállítani és asztalosokat és sok napszamosokat a kibontáshoz használni, miután butorkocsikba lesznek pakolva és így idő, napszám és pakkoló anyag meg lesz kímélve, nemkülönben a részletes be és kifuvározás és mázálás stb. a költség már az által is kisebbdni fog, hogy az anyag fog Szegedre is menni, úgy, hogy Nagyvárad csak az oda szállítást fizeti egészen és a visszállításból Nagyváradról Szegedre pedig csak fele részét; fele pedig Szegedet fogja illetni; az oda szállítás fejében és a visszállítás Budapestre egészen fizetendő.

A 4. kérdésre: mindenestre a művészek ép úgy, mint társulatunknak érdekében áll az, hogy legjobb alkotásaikkal jelenjenek meg és így ismertessék magukat; sőt indítványozni fogom, hogy a kormány vásárlásából is küldésnek képek és úgy járjunk el mint Belgium-

ban tesznek, hogy az állam megvett dolgaik az országban, hol kiállítások rendeztetnek, ott bemutatlatnak.

Azon reményben, hogy 10 nap lefolyása alatt a főbb dolgokra ép úgy mint az egészre is határozottabb választ nyújthatok, záró soraim előtt el nem mulaszthatván Nagyságod lelkes érdeklődéséért, mely úgy a hazai művészek, valamint a műizlés érdekében előmozdítani kíván, hogy az ügy nevében hálás érzelmetem ne nyilvánítsam, — hála az égnek, hogy még vannak fennkölt lelkű emberek, kiknek szívében még él az idealismusért való lelkesedés.

Fogadjá Nagyságod kiváló tiszteletemnek jelentését:

Telepy Károly, m. k. műtárnok.

UJDONSAGOK.

TAJÉKOZTATO.

Régészeti és történelmi muzeum (Schlauch-park) nyitva minden vásár- és ünnepnap d. e. 10 órától fél 1-ig és d. u. 8-5-ig 20 fillérért. Kedden és csütörtökön d. u. 8-5-ig 40 fillérért. Más időben 1 korona.

Ápril 29. A tornakör versenye d. u. 6 órakor.
Május 6. A nőegylet közgyűlése.
Május 19. Esküdtzéki tárgyalás.

* **A király Berlinben.** Királyunk berlini tartózkodása alkalmából, mint Bécsből írják, koszorút fog helyezni első Vilmos császár és Augustia császárné síremlékére.

* **Személyi hír.** Gallacz János orsz. hidépítészeti felügyelő Nagyváradon időzik. — Járóssy Károly táblabíró egészségének helyreállítása céljából hosszabb időre eltávozott.

* **Templomszentelési ünnep.** A várad-olaszi-i r. kath. plebánia templomban nagy ünnepséggel ülik meg ma, vasárnap a templom felszentelésének évfordulóját, teljes bucsuval. Délelőtt 9 órakor Dencs János tb. kanonok, esperes-plebános mondja segédlet mellett az ünnepélyes szent misét s utána Kópis József káplán egyházi szónoklatot tart.

* **Mária ájtatosságok.** A Mária tiszteletének kultusza egyik legszebb ténye a katolika egyháznak. A különféle Mária ünnepeken kívül az év legszebb hónapját, május havát választotta ki a Szűz Mária különös tiszteletére. Az egész hónap folyamán naponként megtartják a májusi ájtatosságokat. A várad-olaszi-i plebánia templomban a májusi ájtatosság holnap, hétfőn veszi kezdetét s minden nap este, fél 7 órakor kezdődik. Hetenként háromszor, szerdán, pénteken és vasárnap szent beszédek lesznek. Az első héten: hétfőn Dencs János tb. kanonok, szerdán dr. Volisky Antal theol. tanár, pénteken Steinberger Ferencz kanonok és vasárnap dr. Némethy Gyula theol. tanár tartják a szent beszédet. — A Szent László-templomban szintén holnap, hétfőn este lesz az első Mária ájtatosság s naponként este 6 órakor kezdődik a litánia. Itt hetenként háromszor, kedden, csütörtökön és vasárnap lesz predikáció.

* **Uj kanonok.** A gyulafehérvár-fogarasi gör. szertartású katolikus káptalanhoz 5 Felsége Ujlakán Sándor címzetes alesperest és balázsfalvi tanárt nevezte ki.

* **Magvaszakadt főrendi család.** A múlt év szeptember havában elhunyt báró Schaller Löventhal Károly főrend, akinek halálával a családban magvaszakadás esete állott be. Amennyiben a családnak ismeretlen tagjai lennének azoknak hat hónap alatt kell jelentkezniük, különben a családot a főrendek sorából törlik.

* **Országos kiállítás Nagyváradon.** Bertsey György a nagyváradai ipartestület elnöke indítványt tett, hogy az aradi, temesvári, szegedi kiállítások mintájára Nagyváradon országos kiállítást rendezzenek, a mely felölelje úgy az ipart, mint a mezőgazdaságot és állattenyésztést. Az indítvány szerint a kereskedelmi és iparkamara venné kezébe a rendezés ügyét, de a nagy munkában segélyére lennének a megyebeli ipartestületek és a biharmegyei gazdasági egyesület. A kiállítás ügyében a nagyváradai kereskedelmi és iparkamara bizottságot küldött ki. A bizottság ülést tartott, a melyen a kiállítás határidejét 1902. évben állapították meg s a költségek fedezésére 3%-os kamarai-illeték kivetését javasolják két éven keresztül. Így mintegy 20,000 korona folyrna be, a mely a kiállítási költségek jó részét fedezné. Tekintettel az ügy nagy fontosságára, számít a bizottság úgy Nagyvárad, mint Biharmegye, valamint a biharmegyei gazdasági egyesület anyagi hozzájárulására. Az országos kiállítás helyéül a Rhédey-kertet s a Sportteret jelölték ki, a hol pavilonokat emelnek a kiállítás céljaira. Az országos kiállítás részletes tervezetének kidolgozása még ezután következik. Az tervbe van véve, hogy a nagy kiállítás keretében időszakos kiállításokat is rendeznek; továbbá ugyancsak a kiállítás tartalma alatt több nagyobb szabású ünnepélyi kongresszus lenne Nagyváradon. Az ipartestületek országos kongresszusa 1902-ben Nagyváradon lesz megtartva, a löversenyt szintén a kiállítás tartamára tűzik ki. Egy szóval a kiállítás jó alkalmul szolgál, hogy két év múlva az ország figyelme Nagyváradra irányuljon.

* **A pénzügyi hivatalok új otthona.** Végre-valahára elérte Nagyvárad, hogy a pénzügyi hivatalai egy épületben összpontosítva vannak s megszűnt az eddigi állapot, hogy akinek a kir. pénzügyigazgatóság és kir. adóhivatalnál, esetleg a vámhivatalnál volt dolga, a város egyik részéből a másikba vándoroljon. Az új díszes pénzügyi palota az Irgalmasrend telkén már átélt adva az államnak s a nagy költözködés is megtörtént. Most már a kir. pénzügyigazgatóság, a kir. adóhivatal, a vámhivatal, a pénzügyi bizottságok és szakaszok együtt vannak a hatalmas épületben.

* **Nyári vendéglő megnyitás.** Nagyvárad legszebb, legkényelmesebb nyári mulatóhelyét a Kálvária alatt, Karger Sándor az elmúlt évben bérbeadta. Ez a bérlet azonban megszűnt s a tulajdonos ismét saját kezelésébe vette át a kitűnő üdülő és szórakozó helyet s az eddigi jóhírnévhez méltóan kezeli. A tavaszi szezon beálltával Karger Sándor már megnyitotta nyári vendéglőjét s teljes buzgalommal igyekszik kitűnő ételekkel és italokkal kiszolgálni vendégeit.

* **Költözködés.** A költözködés egy krónikus járvány, a mely az által származik, hogy a szerencsétlen lakó félévig addig rimánkodik a vízvezetési csap, meg a lépcső megcsináltatásáért, míg végre maga is beátja, hogy ez a lakás neki éppenséggel nem jó. Szűk vagy bő, nedves vagy hideg, a festése már kopott, a padozat megvetemedett. Hát még azok az ablakok meg ajtók milyenek? Hisz úgy hurczolták ezeket össze innen onnan a lebontott ócska házakról! Így áll be május elsején, vagy november elsején a félelmi kölcsönös villongás után a lakásváltozás. Az új lakás már természetesen jobb és alkalmasabb mint a régi. Pár nap óta Nagyváradon is megkezdődtek a hurczolások még pedig igen rémes arányokban, azonban az eltűnt fehércédulákról azt látjuk, hogy a lakások nem oly nagy számban maradtak üresen mint más alkalommal. Ezt az eredményt pedig annak tulajdoníthatjuk, hogy a magán lakásépítkezések az utóbbi időben csökkentek.

* **Az amateur kiállítás berekesztése.** Ma vasárnap van nyitva utóljára a nőegylet amateur kiállítása, a ki tehát az érdekes kiállítást még nem látta, most van annak megismerésére utóljára alkalma. A kiállított tárgyak f. hó 30-án szállítatnak el, mire nézve a nőegylet elnöknője a következő fölhívást bocsátotta ki:

A Biharmegyei és Nagyváradai Nőegylettől.

Midőn ezen sorok által is — a Biharmegyei és Nagyváradai Nőegylet nevében hálás köszönetemet nyilvánítom azért, hogy menházunk javára rendezett műkedvelői kiállításon munkáival résztvenni sziveskedett, egyidejűleg tisztelettel értesitem, hogy miután kiállításunk folyó hó 29-én este berekesztetik — kiállított tárgyainak elszállítása iránt intézkedni sziveskedjék.

A tárgyak folyó hó 30-án délután 2 órától estig adatnak ki és különösen is kérem, hogy ezen kintizőt hétfőn délután a tárgyakat okvetlenül elszállíttassa, mivel a helyiséget még ezen napon ki kell ürítenünk.

Nagyváradon, 1900. április 28-án.

Tisztelettel vagyok

özv. báró Gerliczy Féliáné,
sz. Korniss Lujza grófnő.

* **Az Urania Színház** tegnap kezdte meg előadásait a Fekete Sasban elég számos közönség előtt. Vetített képekkel mutatta be a népszerű csillagászat tárgyait, majd Nansen vizontagságos utját az északi póluson. Szép képekben mutatták be ezután Norvégia zord tájait s végül 12 mulatságos humoros kép következett, ezek közt az uralkodók képeit is bemutatta. Megéljeneztek Vilmos császárt, Leó pápát, míg az angol királyné arczképén egy kis parázs tüntetés volt; megéljeneztek a bürokat. Megilletődéssel fogadta a közönség néhai Erzsébet királyné arczképét s végül zajos éljenzést kapott király ő Felsége. Az egyes mutatványokat jól érthető magyarázatok kísérték.

* **Kerti mulató a város közepén.** Azt a nagy és szép befásított térséget, a mely a régi színház előtt elterült, az új tulajdonos egy nagyszabású kerti mulatóvá alakította át, mely így a város közepén bármely városnak fő érdekességét képezné. A tér csupasz részzeit is befásították, mindenfelől gáz lámpákkal látták el, a kert közepén pedig egy monumentális vatrübün készült a zenekarnak. Az új kerti mulató ugyanazt a feladatot fogja szolgálni, a mit a megbodolgt Rózsabokor, csak hogy sokkal modernebb felszereléssel és uri kényelemmel.

* **Kitüntetett színészek.** Az udvari színháznak két tagja részesült kitüntetésben legújabbban: báró Plopp Ágoston, a fő intendantura vezetője, aki a kir. szerb Takova-rend nagy keresztjét kapta és Schreiner Jakab udvari színész, a ki a pápai Szent Gergely-rend nagy keresztjét kapta.

* **Vérengző bíró.** Ily czimen megirtuk minapi számunkban, hogy a bedői községi bíró egy mulatózó legényt véresre vert. Ez esetre vonatkozólag Steiner Béla ur a bedői gazdaság intézője a következő helyreigazító sorok közlésére kért föl bennünket:

A tiszta igazság a következő: Bedő községben husvét vasárnapját és husvét hétfőjét a lakosság a legszebb és mintaképen ünnepelte meg; semmi néven nevezendő táncmulatság nem volt; korcsmákba senki sem volt, mindenki templomból hazament vagy az utcán gyülekezve az Istent dicsőítették. Hétfőn este felé a kisbíró feljelentette, hogy három ismétlő iskolás 16 éven aluli gyermek a korcsmában, mely törvényileg tiltva van, a község megbotránkozására dorbézolnak, szivaroznak, míg jó kedvükben cigányokat bérelni akartak, hogy táncoljanak. A bíró a kisbíró a korcsmába menesztette, hogy a gyerekeket hazaker-

gesse és a korcsmárosnak megtiltotta, hogy nekik italt mérhessen. Mire egyik gyerek azt a nyilatkozatot tette: Ki parancsol nekünk? talán a bíró lesz az Isten a faluba, hogy megne engedje nekünk a tánczólást a korcsmázást? és több efféle illetlen szavakkal és káromkodással illette a kisbíró; akkor a kisbíró ezen rakoncátlan ismétlő iskolás gyermekeket a község házához hozta, hogy a bírónak büntetés végett átadja. — Hogy mily büntetésben részesítette a bíró az illetlen ifjakat, a vizsgálat ki fogja deríteni. Én mint a bedői gazdaság intézője, két év óta ismerem és tudakoltam másoktól a bíró magaviselete felett és meggyőződtem, úgy magam mint másoktól is, hogy a bedői bíró egy tisztességes, becsületes, korrekt, jóra való ember, ki nemcsak a saját dolgait, hanem a község előrehaladását és virulását mindig szem előtt tartja és éppen ez indította erre a nyilatkozatra, hogy egy ilyen embert egy suhancz iskolás gyermekért nemhogy bántalmazni nem volna szabad, hanem dicséretet érdemelne.

* **A fürdők szezonja.** Május 1-ével megnyitják a közeli fürdőket a község részére. Ugy a Püspök, mint a Félix-fürdőben már jó idő óta készülnek a fürdő idényre. A Püspök-fürdő bérloje, *Czeplédy Sándor* személyesen vezeti a rendezési munkálatokat, hogy a község minél nagyobb kényelmet találjon a szép fekvésű és kiváló gyógyhatású vízzel bíró fürdőben. A község érdekében azt a nagyon is fontos újdonságot említhetjük meg, hogy a fürdő konyháját és éttermét *Czeplédy* maga fogja kezelni. Különbözik egy a külső kényelemre, mint a fürdő belső berendezésére, annyi gondot fordított a bérloj újabbban is, hogy tekintetben bármely országos hírű fürdővel kiállja a versenyt. — A Félix-fürdő is teljes »készületben« várja az üdülni és gyógyulni óhajtó fürdőzőket. Régi óhaja a községnek, hogy a kiépítés előtt oly messze hírvé régi források felett levő fürdők teljes kényelmet nyújtsanak a kitünő gyógyvíz mellett. Erre fektette most *Kernács János* bérloj a főszert a régi óhaj teljesülve bizonyára az átalakítás folytán. Mindent megtalál a község, amit várhat egy természetből bőven megáldott modern berendezésű fürdőben. Ez évben Hamza zenekara játszik a Félix-fürdőben.

* **Életunt a fürdőben.** *Herzfeld Sámuel* nagyváradai születésű 22 éves kereskedősegéd, tegnapelőtt este 10 óra tájban Budapesten, a Kazinczy-utcai fürdőben revolverrel hasba lökte magát. A lövés zajára a fürdő személyzete betört a fürdőbe, a hol *Herzfeldet* eszméletlenül állapotban, nagy vértócsában a padlón elterülve találták. Az esetről értesítették a mentőket, a kik a haldokló fiatal embert a Rókus-kórházba vitték.

* **Körözött bérkocsis.** *Szabó János* 23 éves nagyváradai bérkocsis a bérkocsi szabályrendelet kihágása miatt 5 korona pénzbüntetésre ítéltetett, ő azonban a pénz lefizetése helyett Nagyváradól ismeretlen helyre távozott el. Országos körözése elrendeltetett.

* **Harc a csendőrökkel.** *Élesd* községben a sorozásra összegyűlt legények közt, mint élesdi levelezőnk írja, verekedés támadt. A jelen volt három csendőr közbelépett, mire a verekedők ellenük fordultak és megtámadták *Makucz János* és *Szuhonyi Antal* csendőröket. *Csáki Lajos*, a harmadik csendőr szurony-szegezve kelt társainak védelmére és *Czink Gábor* és *Argyilán Gábor* révi legényeket megsebesítette. A sebesült *Czink Gábor* Révre szállítva, az uton meghalt.

* **Agyonlotta az anyját.** Megrendítő szerencsétlenség történt e napokban Almáson. *Jäger Antal* fiatal parasztgazda agyonlotta az édesanyját. *Jäger Antal* valami építkezési munkát végzett *Schenk Mihály* kőművessel. A munka befejezése után *Jäger* kifogásolta a szerinte rosszul végzett munkát s emiatt levonásokat

tett a munkabérből. *Schenk* e hó 26-án reggel elment *Jäger* Lakására és követelte a levont összeg kifizetését. E miatt aztán szóvita támadt *Schenk* és *Jäger* között, miközben *Schenk* ki akarta dobni az utcára. A dulakodás közben *Schenk* arczul ütötte *Jäger*t, a mi miatt ez annyira feldühödött, hogy befutott a szobába és lekapta a falról töltött fegyverét s azzal kirohant az udvarra, hogy *Schenk*et lelővi. *Jäger* amint a fegyvert felkapta, abban a pillanatban lépett be az utcáról az édesanyja, özv. *Jäger* Antalné és a *Schenk*nek szánt lövés ezt az asszonyt találta, aki rögtön összeesett és pár órai kintlódás után meghalt. A lövés után *Schenk* elmenekült az utcára. *Jäger* a szerencsétlen lövés után maga ellen akarta fordítani a fegyvert, de felesége ebben megakadályozta. A csendőrség *Jäger*t elfogta és átadta a bíróságnak.

* **Gyilkos szomszéd.** Kegyetlen módon állott bosszút *Liptódon Balázs Drágó* a régi haragosán. Özvegy *Miskovics Bogdán* és *Balázs Drágó* haragos szomszédok voltak. A harag onnan származott, hogy *Miskovicsné* beporlotta *Balázst*, mert a telkéből egy darabot elkerített. A mult héten *Balázs* tyukjai átmentek az özvegy kertjébe. Az öreg asszony egy követ dobott közibük, a mivel az egyik tyukot agyonütötte. *Balázs* ekkor átkiáltott a szomszédasszonyhoz: »Téged egy verlek agyon, amint te az én tyukomat agyonütötted!« *Balázs* szavának is állott. A napokban az öreg asszony *Balázs* háza előtt ment el: *Balázs*, a ki már leste az asszonyt, egy vasvillával kezében kiugrott az utcára s egy fejbe vágta szomszédasszonyát, hogy az eszméletét veszítve lerogyott. Ekkor *Balázs* vadállati dühvel nekirotyott a földön fekvő öreg asszonynak s a fejét teljesen szétzúzta. A szomszédok, kik a lármára kirohantak, borzadva nézték a kegyetlen gyilkosságot, de azt megakadályozni senki sem kísérlete meg. A gyilkos *Balázs Drágó*t a csendőrség elfogta és átadta a törvényszéknek.

EGYESÜLETEK.

A lövész-egylet közgyűlése. A »Nagyváradai polgári lövész-egylet« rendes évi közgyűlését *április hó 29-én* vasárnap délután 4 órakor a »Sport-pavillon« termében tartja megkövetkező tárgysorozattal: 1. A választmány jelentése az 1899-ik évi ügyforgalom és nevezetesebb mozgalmakról. 2. A számvevőség jelentése az 1899-ik évi egyleti és kertfelügyelőségi pénztári számadásokról és a felmentvények megadásáról. 3. A választmány előterjesztése az egyleti szervezet átalakítása és az alapszabályok módosítására. 4. Az oly indítványok feletti határozat, melyek tárgyai f. évi április 27-ik napjáig a helyettes főlövész-mesternél írásban beadva lettek. Kelt Nagyváradon a polgári lövész-egylet választmányának 1900. évi április hó 22-én tartott üléséből. *Janky József*, helyettes főlövész-mester.

IRODALOM.

Vörösmarty ünnepély a Szigligeti-Társaságban. *Vörösmarty Mihály* a nemzet koszorús költője egy százada, hogy megszületett az anyyi Herosi tettekkel ékes magyar földön, melyen a nagy költő nem látott mást csak hazafias, nagy, magasztos és tragikus eszméket. A szózat költőjének ezt a százéves évfordulóját az egész országban meg fogják ünnepelni. Országos ünnepélyre készül a székesfehérvári *Vörösmarty* kör, melynek rendezésében az ország kimagasló alakjai is részt vesznek. A Szigligeti Társasághoz magánrészről érkezett egy indítvány *Vörösmarty* születése százados évfordulójának megünneplésére, a mit a társaság

agilis elnöke ez indítvány nélkül is előkészített volna, mert semmiféle országos irodalmi ünnepély nem szokott fölöttünk nyomtalanul elvonulni és így a Szózat költőjének ünnepe sem.

Igazságszolgáltatás.

Május havi esküdtek.

A nagyváradai kir. törvényszéknél tegnap délután sorsolták ki a május hónapban tárgyalásra kerülő bűntügyeknél szereplő esküdteket, a *Nagy Ferencz* elnöklete alatt tartott ülésben. Jelen voltak: *Millye Gyula* táblabíró, *Fassie Pál* törvényszéki bíró, dr. *Nagy Géza* királyi ügyész, *Gyenge Béla* jegyző és a nagyváradai ügyvédi kamara képviselőjében *Hlatky Endre* elnök.

A sorsolás eredménye szerint május hónapban *rendes esküdtek* lesznek:

1. Nagy József Kovács Nagyvárad.
2. Ifj. Cser János csizmadia Nagyvárad.
3. Megyery József földműves Komádi.
4. Bogdán József cipész Nagyvárad.
5. Bartsch Sándor magánzó Nagyvárad.
6. Mautner Vilmos kereskedelmi ügynök Nagyvárad.
7. Daróczy Sándor földműves B.-Ujfalu.
8. Borsos István földműves Kőtegyán.
9. Veigl Róbert főerdész P.-Szt.-Márton.
10. Lopusny Gyula Agost lelkész Nagyvárad.
11. Kiss Elek ügyvéd Nagyvárad.
12. Dr. Sipos Arpád jogtanár Nagyvárad.
13. Dr. Némethy Gyula theol. tanár Nagyvárad.
14. Kiss Mihály földműves B.-Ujfalu.
15. Reichard Dávid kereskedő Nagyvárad.
16. Rác Gábor földműves Sarkad.
17. Rigli József cipész Nagyvárad.
18. Vass Imre földműves M.-Keresztes.
19. Gál János földműves B.-Ujfalu.
20. Thury Károly ügyvédjelölt Nagyvárad.
21. Katona Sándor földműves Nagy-Szalonta.
22. Ifj. Kinter Mihály földműves Berettyó-Ujfalu.
23. Megyery Ferencz földműves Nagy-Szalonta.
24. Rendes Vilmos építész Nagyvárad.
25. Papp Károly püsp. pénztárnok Nagyvárad.
26. Markovits Gyula kereskedő Nagyvárad.
27. Bonczos Mihály földm. N.-Szalonta.
28. Kállay József téglagyáros M.-Telegd.
29. Dr. Adorján Armin ügyvéd Nagyvárad.
30. Pázmány Dániel asztalos Nagyvárad.

Főttagokul kisorsoltattak:

1. Tapfer Márton főmérnök Nagyvárad.
2. Dr. Berkovits Ferencz ügyvéd Nagyvárad.
3. Balogh Pál gubás Nagyvárad.
4. Dániel Lajos takarékpénzt. tisztviselő Nagyvárad.
5. Mezey János kereskedő Nagyvárad.
6. Dancse János bérkocsi tulajdonos Nagyvárad.
7. Schmutzler János óras Nagyvárad.
8. Hoffmann Henrik gazd. intéző Nagyvárad.
9. Bozsik István magánzó Nagyvárad.
10. Czillér Imre kereskedő Nagyvárad.

A májusi esküdtek között sokkal több a tanult ember, mint a mennyi az előbbi hónapok esküdtei között volt. Ebben a hónapban a legnagyobb valószínűség szerint a pótesküdtökre is szükség lesz. A Bajó ügy ugyanis májusban kerül tárgyalásra, a kisorsolt esküdtek között pedig több rokona van a vádlottnak és a panaszosnak is, akik érdekeltségük miatt fogva esküdtek abban az ügyben nem lehetnek és így helyökbe pótesküdtöket kell majd behívni.

Törvényszék köréből. Május elsejétől kezdve a törvényszéken a jegyzői karban nagyobb változás lesz. A járásbiróságoktól két jegyző lett áttéve a törvényszékhez *Görömbey* István a telekkönyvhöz és *Kenéz* Sándor a váltó és kereskedelmi osztályhoz. A járásbirósághoz a törvényszéktől *Sztahó* Károly lett áthelyezve. Ugyancsak május elsejétől kezdve *Jankovits* Tihamér a vizsgáló bírósághoz, *Siller* Kálmán a vádtanácsához, *Nagy* János a felebbezési tanácsához, *Misley* Kálmán a váltó és kereskedelmi osztályhoz, *Sarkady* Imre a válóperekhez és *Paczkó* Antal a polgári perekhez lett beosztva.

A törvényszék büntető osztálya májusban. A közel másfél év óta tartó folytonos nagy munka előidézte végre azt az eredményt a törvényszék büntető tanácsán, hogy most már restanczia nincs. Ennek egyik bizonyítéka az is, hogy míg idáig másfél év óta minden nap volt tárgyalás, sőt a legtöbb napon két tanácsban is volt ülés, addig májusban már csak hetenkint három napon lesz ülés.

A holnapi esküdtzéki tárgyalás. Holnap veszi tárgyalás alá a nagyváradai esküdtbírósa *Bodis* Peter elleni bűnügyet, aki szándékos emberölés büntetékét kísérletével van vádolva, hogy egy *Kosztá* Lázár nevű emberre revolverével rá lött, sőt meg is sebezte. — Az eset még 1898-ban történt, azóta huzódik az ügy. A vádlottat *Hegyessy* Márton ügyvéd fogja képviselni. A panaszos ismeretlen tartózkodású és így a tárgyalásra nem tudták megidézni, miért is jogának megővására a törvényszék dr. *Kripka* Henrik ügyvédet nevezte ki.

A nagyváradai kir. tábla kitűzött ügyei.

Előadó: *Dr. Gedeon László.*

- 111 Nagyváradai takarékpénztár — Diamandi Miklós s t.
488 Máté István — Molnár Jakab.
509 Id. Egan Lajos s t. — Spiegel Jakab s t.
535 Nagyváradai gör. kath. káptalan — Mucz István s t.
606 özv. Nyokó Ferenczné — Fábry István.
652 Morsich Florián — Volf Péter.
669 Szeles János s t. — Lakatos József.
748 I. Aradi tkptr. — Dobró János.
713 Aradi polgári takarékpénztár — Schvarcz Ignác és neje.

Előadó: *Dr. Imrik Péter.*

- 1250 Grüner A. Henrik elleni esőnyítás.
1124 Singer Gyula — Salgó Gusztáv.
893 Frölich és Tenk — Veisz Jakab.
898 Deutsch Mór — Bak Lajos.
965 Rosenthal Márton — Eichel Sándor utóda.
980 Magyar Leo — Merkadó testvérek.
983 Katz Andor — Kugler Antal.
991 Illés Leopold — özv. Gosztonyi Ferenczné.
982 Feldheim Izrael fia s t. — Kovács Márton és neje.
1010 Urbantke Károly — Schlésinger Márton.
1011 Papp György — özv. Papp Györgyné.
1012 Egán Lajos s t. — Spiegel Lajos s t.
1018 Ungár Jakab — Teitelbaum Jakab.
1140 Stepanko Demeter — Feszl Zsigmond.
1161 Vinter Károlyné — Saffler testvérek.

Előadó: *Dr. Marienescu Athanas.*

- 599 Hulker Vasziliené — Hulber Vaszilie.
613 Szvák Mihály — Valkovszky Lszsánna.
614 Veigler Mihály — Bakó Juliánna.
689 Varga Erzsébet — Puskás Lajos.
70B Butár Manole — Dalka Zsuzsánna.
703 Vesovszky József — Geczky Klementin.

- 710 K. Szilasi Imre — Versenyi Zsófia.
712 S. Juhász Eszter — S. Juhász Lajos.

Előadó: *Dobosfy Alajos.*

131. Iritzt és Pollák, Takács Mihály örök.
499. Körözi János özv. Guttman Leopoldné.
598. Schütz Ádám özv. id. Schmidt Györgyné sulyos testisértés.
1150. Békés megyei tkptr. Croll Demeter.
1163 Veitzeó János Ortutay Béla.
1185. Katz Andor Kugler Antal s neje.
1232. Magyar gyapju és szallag gyár részvénytársaság Beneczky József és neje.

Előadó: *Bócz Géza.*

3658. Jopota Constantin Mihulin Ágoston.
10. Hrabál Anasztáza Glatz Juliánna sulyos testisértés.
79. Orbán Miklós Nyiri Bálint.
1104. A komádi Soós András.
1105. F. Nagy József sulyos testisértés Réthy Kálmán.
1118. Simon Tanászné László Albert.
1298. özv. Tolts Petruné Máris Nikolae sulyos testisértés.
1259. Guga Tógyer Guga Lauretie.
1266. Faulhaber A. és neje Ilika Marinecza sulyos testisértés.

SPORT.

A nagyváradai tornakör háziversenye elé élénk kíváncsisággal néz a közönség. Az ifju egyesület immár annyira felkeltette magára az érdeklődést, hogy működésével a közönség leplezett rokonszenvét, már rég kivívta, hogy pedig ez a rokonszeny leplezetlenül nyilvánuljon, azt fogja *a ma d. u. 6 órakor* tartandó versenyen kiérdemelni. A legszebb, legügyesebb és legnehezebb gyakorlatokat fogják a tagok korláton, nyújtón és gyűrűhintán bemutatni. Közbe-közbe pedig a vívásban mérkőzik meg egy-egy pár. A főpróba tegnap este volt megtartva; az itt tapasztalt összhang; együttes mozgás előre veti a nyilvános fellépés biztos sikerét. A mint már irtuk is, a verseny belépti díj nélkül lesz megtartva, de belépti jegyek kibocsátásával, hogy a sport barátainak egy kellemes este benyomását nyújtsa a tornakör. A kik a jegyre igényt tartanak és eddig még nem kaptak, közvetlen a verseny előtt is megszerezhetik *Jellinek* Géza titkárnál.

TANÜGY.

A kereskedelmi iskola érettségi biztosa. A nagyváradai felső kereskedelmi iskola ez évi érettségi vizsgálatához a miniszter biztosul *Mártonffy* Márton iparoktatási főigazgatót czimzetes miniszteri osztálytanácsost küldte ki.

IPARÜGY.

Az ipartestület ülése.

Az ipartestület előljárósága április hó 26-án megtartott havi ülésén megjelentek: Bertsey György elnök, Andriská Károly és Milibák József alelnökök. Bodnár János, ifj. Cser János, Czeglédi Jeremiás, Hann Lajos, Havasy Zsigmond, Juhász Benedek, Kiss Károly, Lévai Márton, Mészáros József, Monus Sándor, Nagy Sámuel, Ováry Lajos, Széles Lajos, Sziládki Ernő, Tarsoly Ferencz, Tátrai Sándor, Weisz Károly előljárók. Kurcz Ignác és Tárnoki László póttagok. Peller Ferencz, Stágl Kálmán és Iványi István számvevők. Jankovich János főjegyző. A márczius havi ülés jegyzőkönyvének és az elnöki jelentésnek felolvasása és tudomásul

vétele után, a márczius havi pénztári számadások lettek jóváhagyva, a bevétel 917 kor. 90 fill. februári maradvány 1308 kor. 14 fill. összesen 2226 korona 04 fillér.

A kiadás 1031 kor. 92 fill. a pénztári maradvány ápril hóra 1194 kor. 12 fillér.

A menház épületén elhelyezett emléktábla adományozásáért Weiszlovits Adolf és fia cégnek, a behelyezéséért Rendes Vilmos építész urnak köszönetet szavazott, ugy szintén a nagyváradai takarékpénztár igazgatóságának az elaggott iparosok alapjának küldött 100 korona adományozásáért.

Az iparos áruacsarnok ingyenes helyének kinyerése tárgyában utasította a városi tanács a mérnöki hivatalt, hogy az adandó terület pontos méretét közvetlen az ipartestületi előljárósággal közölje, de még az eddig meg nem történt, de különben is az elnök azon kijelentése után, hogy a kért területből már eddig a színházi díszlet raktár épület részére annyi tér lett elfoglalva, hogy a megmaradt kis területen egy 63 iparnemből kiállítható tárgyak részére megfelelő áruacsarnokot építeni nem lehet, csak czélnélküli kiadásokat okozna, egyelőre bevárando a mérnöki hivatal értesítése.

A budapesti kereskedelmi muzeumban rendezett kiállításra ipar cikkek kiállítását eddig két czipész iparos jelentette be.

A csizmadia ipartársulat kérvényt adott be az előljárósághoz azon okból, hogy tudomására jutott, miszerint mozgalom indult meg a városban egy lábbeli-gyár részvénytársaság létesítésére, sőt már nagyszámu részjegy jegyzések is történtek, városi és állami anyagi támogatások helyeztetek kilátásba, éppen ennek megakadályozását óhajtják, a kereskedelmi és iparkamarának támogatása által ugy a városnál valamint a kormány hatóságnál elérni.

A kérvény felsorolja mindazon bekövetkező csapásokat, melyek egy ilyen gyár létesítése által a lábbeli készíttéssel foglalkozó 402 helybeli és még több megyebeli iparosokat és azok még nagyobb számu családtagját sújtani fogják, de sújtani fogja a várost és az államot, mert mintegy 800-nál több iparos elveszti önnállóságát, gyári munkássá, helyesebben rabszolgává válik, az állam elveszti az adóalapot, azon ipar további fejlődése megszűnt, mert tanoncokat nem nevel, de mert a lábbeli ipar, mint közszükséglet s a kis iparosok nagyobb részének foglalkozása napi kelendősséggel bír, talán azért szemelte ki a tőke éppen ezen iparágat, mert a közszükségletet akarja kihasználni, holott mennyi más ipari gyárakat létesíthetnének a nélkül, hogy az iparágak közül a legrégebbet megsemmisítsék, önnállóságától megfossszák, lebékózzák és rabszolgává tegyék és hogy ebben a nemes törekvésekben a részvénytársaságot, a lealáztattak keservesen szerzett s eddig befizetett adójából, ugy a város valamint a kormány anyagilag támogassa és mindennemű kedvezményekben részesítse — ezt lehetetlennek tartják s azért kérik az előljáróságot, hogy kérelmüket a kereskedelmi és iparkamarához pártolólágot beterjessze.

Az előljáróság ezen ügyet egyhangulag magáévá téve, a kérvényt a kért helyre átal tenni s annak idején a nagyméltóságú kereskedelmi miniszter urhoz kérvénnyeljárulni elhatározta.

A czipész szakosztály választmánya jegyzőkönyvi czikkelye felett az előljáróság napirendre tért.

A kebelbeli szabó szakosztály által választott Budapesten tartandó II-ik országos szabóiparos kongresszus képviselő költségeire 50 korona megszavaztatott a további teendőkkkel az elnökség bízott meg.

A komáromi ipartestület felhívására, hogy az 1891 évi XIV. t.-cz. 22-ik §-a, a mennyiben az 1898 évi XXI-ik t. cikkben foglalt »országos betegápolási« alaphoz minden iparos adójának 3%-ával külön hozzájárulni köteles, a betegsegély pénztári járulék 1/3 részének fizetése alól felmentessenek — akként módo-

sittassék — elfogadva lett. Ez ügyben csatlakozik az előjáróság a komáromi ipertestületnek a kormány elé terjesztendő kérvényéhez. Két elaggott beteg iparosnak 10—10 korona segély, kilencz rendű számlára 183 korona 58 fillér kiutaltatott. Guhr Lajos kötélverő iparosnak azon szóbeli kérelmét, hogy a menházba felvételessék, az alapszabályok értelmében teljesíthetőnek nem találták.

Közönség köre.

Köszönet nyilváníás.

Mindazon rokonok, jó barátok és ismerősök, kik felejtethetetlen jó anyánk: özv. Fröhlich Pálné, szül. Kuncser Viktória elhunytá alkalmával részvétükkel, s a végtisztességen megjelenésük által mély fájdalomukat enyhítették; fogadják ez uton köszönetünket.

Nagyvárad, 1900. ápril hó 29-én.

Fröhlich család.

REGÉNY-CSARNOK.

EL MATARIFE.

Franziából fordította: V. A.

24

— Valóban igen, mondá Paula, ön nem ismerhette új házunkat, hol csak egy éve lakunk. Szent Finnán! milyen veszélyből menekül! De legyen nyugodt, atyámnál van s el fogom én rejteni . . . Istenem, folytató, rám szegve nagy szeméit, csakugyan ön az, ön maga . . . Csak arca barnult meg a háboruban . . . Ah! Mánuel miért utazott el úgy? miért ment el hir nélkül? Elfelejtett engem? . . .

Szorult állapotban voltam, de szerencsére vizsátért Errecalde. Nem ismert rám és nem csudálkozott, hogy magánál látott, jóestét kívánt labourdi tájszólással az ő szokásos joviális kedélyével. Kértem, hogy fogadjon be a mi földünk szokása szerint, felemlítvén, hogy nem ismerem az Ainhoa-ba vezető utat; azt állítottam, hogy hajnalban el kell utaznom.

— Onghi ethorri, Isten hozta; fiatal ember, felelt egyszerűen az öreg baszk. Alhat házamban és akkor utazik el, mikor tetszik.

Egy percczel később asztalhoz álltunk, hogy vacsoráljunk és házigazdám maga mellé ültetett; de igen csodálkozom hogy egy gyalogos kapitány is helyet foglalt az asztalnál. Paula eltalálta csudálkozásomat és baszkul mondta nekem, hogy ez az ascaini hadcsapat parancsnoka, ki atyjánál van beszélésbe. Tudtam, hogy minden kis faluban és a határon kiküldött hadcsapat van. A kapitány különben igen derék ember volt, nagyon szerette a vadászatot és a halászatot és szívesen elbeszélgettem velem.

A vacsora alatt Paula, a ki maga hitt meg előbb bennünket az asztalához (anyja régen meghalt) alig tudta visszafojtani örömet. Sokszor felkelt, hogy jobban megnézzen. Szemeinek tüze, arcának pirja éles ellentétet képezett ruháival, melyek sötétek voltak egész az utolsó fátyolig, melylyel haja volt bekötve. Nem tudtam ezen gyász okát, de Paula kissé lesoványodott arcával nekem sokkal szebbnek tetszett és nem tudtam félre ismerni örömeinek okát. A szegény, lelkiismeret s gyengédség lassankint annyira megszűnt, hogy vigyáznom kellett magamra, hogy közönyös arcomat elne vesszen.

Az estebéd végeztével a társalgás azon természetes hasonlóságról folyt, mely a vadászat és a háboru közt létezik. Paula felhasználta az alkalmat s egy pillanatban, midőn atyja és a kapitány erősen belemelegedtek hadi elményeik elbeszélésébe, hirtelen felemelkedett és odasugta nekem: — Tizenegy óra-

kor az erkélyen. Senkisé hallotta, ő pedig visszavonult. Tíz órakor elbúcsúztam házigazdámot, ki maga vezetett szobámba kívánván jó éjszakát és hajnalban jó utazást:

Az első gondolatom volt el futni ebből a házból és menekülést kockáztatni éjjel a hegyeken keresztül. Könnyű lett volna: jól ismerem mindenütt Ascaint és a Rhune-t. A mi a házt illeti, bizonyosan ön is ráismert már; néhány év óta lakom már . . . Paula szobája volt akkor az, a hol ön aludt, az enyém pedig a szomszéd szoba, mindkettő az erkélyre nyílt. Semminek sem örültem volna jobban, mint beszélni ezen erkélyről és mikor ott láttam, igazán kísértett valami, hogy ezt megtegyem. Vissza lehet állítani még az a lánczot, a mit így széttörök? . . . Nem lenne okosabb ismét tovább folytatni utamat minél sebesebben, vissza sem tekintve? . . . Tehát győzött az ész bennem; de husz éves korában nem mindig hallgat az ember az észre. Ott maradtam az erkélyen, körül lehellve a tavaszi illatos szellőtől, s mindig zavartabban és türelmetlenebbül számlálgtva, hogy az óra elérkezik, melyben láthatom azt, ki szintén engem vár.

Csendes ajtózörrenés hallatszott, mely megnyílásával megremegtetett engem. Paula jött ki nesztelen léptekkel szobájából és habozás nélkül felé tartott. — Mindenki alszik a házban, mondá halkán, beszéljünk csendesen, mindkettőnk érdeke ettől függ. Megbocsát nekem, hogy oly hirtelen adtam légyottot. Önnek nehezen esik ebben a házban tartózkodni, pedig nekem annyi mondanivalóm van! . . . Oh! menyire örülök, hogy visszatért és! hogy láthatom! . . . Tudtam, hogy elfog jönni. Az öreg Pauchisa, a bűvésznő, megjövendölte a minap, miért is misét mondtam a Sandalupe misszonyunknál.*

Akkor olyannyira szégyeltem magam és el voltam foglva ezen fogadástól, hogy nem tudtam viszatartani, hogy nyers őszinteséggel ne mondjam: — Kisasszony, nem érdemlem meg azt a barátságot, a mit tanusit!

— Ne beszéljünk többet az ön elutazásáról, folytatta azután Paula. Az az én hibám: én távolítottam el a háztól és én vittem önnek ezt a szerencsétlen határozatot. Ah! eleget megsirattam tévedésemet! . . . De én nem fogom kárhoznani, hogy harezolt a mi spanyol testvéreinkkel; de legalább küldhetett volna egy Istenhozzádót vagy egy üzenetet a távolból csempészeinkkel? . . .

Hazugság nélkül válaszoltam erre, hogy a háboru mindig Navarra déli részén volt. Havanban és Biscuya-ban és hegyeinkben csak ritka időközökben fordultam meg, néhány gyors menet alkalmával.

— A mit akar azonban azt megteszi — mormogta Paula. Milyen szorultsággal és hidegséggel mentegeti ön magát! . . . Ah, Mánuel, Mánuel! ön már nem szeret engem többé, engem, ki csak önért élek és önért viseltem gyászt és hullattam könnyeimet három évig! Látni ezeket a fekete ruhákat, nem vettem le ezeket azóta, mióta értesültem arról, hogy elment.

— Oh, Istenem, lehetséges! — kiáltám. Ah! bocsásson meg! Hogy gondolhattam volna ezt? hogy hihettem volna ily nagy vonzalmat?

— Sorroundó, folytatta Paula elpirulva, nem esküdtem meg neked. Emlékezz a lesacai futtatásra. Ezen a napon a sors határozta el a mi eljegyzésünket és éreztem, hogy már többé nem csak a magamé vagyok. Teljes szívemből megígértem neked, hogy nőd leszek. Mikor elutaztál, nem tudtam vissza térsz-e abból a rettenetes háboruból . . . És ha vissza is jöttél volna, nem tudom, mit csinált volna atyám, ki nem szereti a Károlypártiakat és tudom hogy neki több földje van, mint neked. De mégis lemondtam minden fiatal emberről, a ki engem meg kért. Louberria Simon, Henriart Vincze és mások is hasztalanul fáradtak; tartottam fekete ruhát atyám szemrehányásai daczára.

Mit feleltem volna az ilyen vallomásra? . . . Lábainál voltam és csókokkal borítottam kezét. Fölemelt és egymás karjaiba voltunk . . .

Az emberi élet oly ritka, oly szép, oly édes jótékony pillanatai voltak ezek, hogy a vissza-

* Bucsubhely Fontarabie mellett, igen híres a baszk földön, hol mindig a távollevők visszatéréséért szoktak imádkozni.

emlékezés rá most, harmincz év után is élénk még. Új érzelmet ismertem meg ezen éjszakán. Az csak gyermekes szerelem volt a békességnek idejében. De két év a háboruséletben embert képezett belőlem. A szív csak a bizonyítékok és a küzdelemben nyílik meg. Most már tudtam, mit ér az én ametzgheiám, az ő szépsége, de főképp az ő lelke. Csak akkor szerettem igazán, csak akkor adtam magam igazán oda annak a kedves lénynek, ki megérdemelte volna egy király szeretetét.

(Folyt. köv.)

TAVIRATOK.

A debreczeni diákkongresszus.

Debreczen, ápr. 28. (Saj. tud. táv.) A debreczeni diákkongresszus diszgyűlését ma d. e. nyitotta meg a collegium disztermében Kis Áron ev. ref. superintendens. Jelenvoltak a kongresszus diszelnökei, valamint a jogászfisúság nagy számban. Az ifjuság nevében Köpösdý Dezső köszönte meg a szíves fogadtatást. A tanácskozásokat délután a tárgysorozat szerint folytatták. Holnap délelőtt fogják tárgyalni a kongresszus részvételét a párisi nemzetközi diákkongresszuson. A sok magyar ruhás ifju az egész városban a közönség részéről nagy ovációk tárgya. A város a diákkongresszus tiszteletére lobogódiszt öltött.

A Vatikán és Oroszország.

Bécs, ápr. 28. (Saját tud. távirata.) Rómából jelentik, hogy a Vatikán és az orosz kormány közötti hosszú tárgyalások nem vezettek eredményre. A Vatikán nunciaturát akart fölláztatni Szt.-Péterváron, Murawiew orosz külügyminiszter azonban ellene van úgy ennek, mint mindenféle közeledésnek orosz részről a Vatikánhoz.

Az ottawai tüzvész.

Ottawa, április 28. (Reuter.) A tűz már el van oltva. Hullban csak a székesegyház és tíz ház maradt épen. Ottawa egész nyugati része, a mely középpontja a városnak, számos gyárral, áruteleppel és Kanada-Pacific-vasut áruraktáraival, valamint sok lakóházzal teljesen elpusztult. Az anyagi kárt 10—12 millió dollárra becsülik. Eddig hét halálesetet jelentettek be 10,000 ember hajléktalan.

Ottawa, április 22. Ottawán ma egy nagy segítő bizottság alakult, mely mintegy 12,000 hajléktalan családot támogat. Minden hajléktalan hálólhelyet kapott s a bizottság étellel és itallal látta el. A tűzben három ember égett meg és sok ember hiányzik. Megállapították, hogy a tűz véletlenségből származott. A villamos világító gyár ujjaépítését már megkezdték és a leégett fűrészmalmokat, papirgyarakat néhány hónap mulva fölépitik.

Transzvál.

London, ápr. 28. Roberts lord jelenté Bloemfonteinból tegnapi kelettel: French tábornok ma reggel lovassággal bevonult Tabanchuba, ahol Hamilton és Smith-Dorrien dandárait találta. A város keleti kijáratát még most is a búrok dominálják, French és Hamilton most készülnek kiverni őket ebből a hadállásból. Rundle hadosztálya tegnap este Tabanchutól nyolcz mértföldnyire délre

volt. Egy bethuliei őrjárat kedden a Smithfield felé vezető úton összeütközött egy ellenséges csapattal, mely alkalommal az angolok közül egy elesett és három fogságba jutott. A yeomanry-csapat rekognoszálás közben eljutott Wepenerig és ma reggel visszatért Dewettdorpba.

London, április 28. A Times jelenti Bloemfonteinből 26-iki kelettel: Az angoloknak valószínűleg kevés alkalmuk lesz arra, hogy a visszavonuló búroknak érezhető veszteséget okozzanak. *Botha* Lajos tábornok, a ki hétfőn Dewettdorpba érkezett, azonnal felfogta a helyzetet és elrendelte a búr csapatok azonnali visszavonulását.

London, április 28. A Reuter-ügynökség jelenti Bloemfonteinből tegnapi kelettel: *French* és *Rundle* tábornokok tegnap elhagyták Dewettdorpot, hogy külön-külön folytassák a visszavonuló búrok üldözését.

A kolumbiai forradalom.

Washington, április 28. A külügyminisztérium megbízható forrásból olyan jelentést kapott, a mely megerősíti azt a hírt, hogy a kolumbiai lázadók elfoglalták Karthagénát.

NYILTÉR.

A RIMANÓCZY-féle Hidegvíz - gyógyfürdő május 1-vel megnyílik.

KÖZGAZDASÁG.

Mezőbirtokosok gyűlése.

A nvárad-olaszi-i kiosztott legelőföldek birtokosai a városház tanácstermében *Szokoly* Tamás elnökle alatt tartottak közgyűlést.

Horváth Ferenc mező bíró felolvasott jelentése alapján, a földtagok után fizetendő csőszberek befizetését illetve beszédését, május hóban megkezdeni elhatározták, egy pecsét nyomó beszerzése tu. omásul vétetett, annak megőrzésével az elnök lett megbízva.

Az intéző választmány által megvizsgált, 1899-ik évi mezőbírói számadások jóváhagyatnak és a vásasztmány véleménye alapján, a szokásos felmentvény *Horváth* Ferenc mezőbírónak megadatott.

Miután az intézőségnek 1897-ik évi közgyűléstől nyert megbízatása lejárt, újból egyhangulag megválasztattak; elnöknek *Szokoly* Tamás, jegyzőnek *Jankovich* János, mezőbírónak *Horváth* Ferenc, az intéző választmány tagjainak; *Markucz* Sándor, *Gábor* János, *Papp* Imre, *Móra* Gáspár és *Harsányi* Mihály.

Özvegy *Szilvássy* Jánosné földje mellett az epreskert élő sövényének megmetszésére, a biharmegyei gazdasági egyesület megkeresendő.

Megbízott a mezőbíró, hogy a városi szőlőtelep munkáit, valamint a Köblös féle téglagyárba homokot szállító fuvarosokat, a dűlő utakon való közlekedéstől, a csőszök által tiltsa el.

Biharvármegye állategészségügyi állapota elég kedvezőnek mondható. A sertésvész, melyet a földmivélsügyi miniszter nemrég ismerttetett, rendelete szerint az országban általában véve szűnőben van, Biharvár-

megyében is rohamosan fogy. Ez idő szerint sertésvész miatt csak nyolcz község van a megyében zár alatt, ezek:

<i>Darvas,</i>	<i>Bors,</i>
<i>Derecske,</i>	<i>Kis-Szántó,</i>
<i>M.-Cséke,</i>	<i>Magyar-Homorog,</i>
<i>Ártánd,</i>	<i>Tataros.</i>

Két község, u. m. *Fekete-Győrös* és *Bakonyszeg* a napokban oldatott fel a zár alól. Lépfene csak Nagy-Rábé községben fordult elő, takonykór pedig Szalárdon Tóth Mihály birtokán 5 esetben és Krajova községben egy esetben.

Állami szőlőkarók. *Darányi* földmivélsügyi miniszter elrendelte, hogy azon állami erdőkben, ahol az üzemterv megengedi, különféle minőségű és méretű szőlőkarók termeltesse-nek. Aki az állami erdőből akarja szükségletét beszerezni, annak az illetékes szőlészeti felügyelőhöz kell fordulnia. A szőlőkarók, ha azokat a szőlőbirtokos saját szőlőjében használja, az Államvasutakon kivételesen kedvezményes dijszabással szállíthatók.

Nagyváradai hetivásár.

Vásári árjegyzék a nagyváradai piacon 1899. ápr. hó 24-ik napján tartott vásárban eladott természetmennyek és élelmiszereknek.

Forgalmi kimutatás 1899. évi április hó 24-ről. Tiszta buza körülbelül 370 hltr, kétszeres buza 120 hltr, rozs 200 hltr, árpa 120 hkl. zab 220 hltr, tengeri 330 hltr, burgonya 680 hltr. Lásbas jószágok: Hizott sertés mintegy 90 drb, félhizott 150, sovány 160, süldő 240, malac: 380, hizott marha 7, jármás ökör 240 fejős tehén 200, borju 190, bivaly 3, juh és kecske 470, ló 200.

Reich Jenő és Társa

Tőzsde jelentése.

— A Tiszántul eredeti távirata. —

Határidők.

Budapest, április 28.

Buza októberre	— — — — —	8.06
Buza áprilisra	— — — — —	—
Uj tengeri	— — — — —	5.52
Rozs okt.	— — — — —	7.—
Zab okt.	— — — — —	5.36
Káposzta, repce, aug.	— — — — —	—

Értéktőzsde.

Budapest, április 28.

Az irányzat csendes.

Oszták hitel	— — — — —	734.70
Magyar hitel	— — — — —	741.50
Allamvasut	— — — — —	643.25
Rimamurányi	— — — — —	623.—
Magyar jelzálog	— — — — —	464.—
Salgótarjáni	— — — — —	—
Wagon-kölcsön	— — — — —	—

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1900. április 28-án.

Magyar aranyjárdék 4%	— — — — —	97.10
Magyar koronajárdék	— — — — —	92.65
Magyar vasuti kölcsön aranyban 4/10%	— — — — —	101.—
Magyarvasuti kölcsön ezüstben 2 1/2%	— — — — —	99.75
Magyar keletvasuti államkötvény 1876-ból	— — — — —	99.50
Magyar földtehermentesítési kötvény 4%	— — — — —	92.75
Italmérsi jog megváltási kötvény	— — — — —	98.15
Horváth-szlavón földtehermentesítési kötvény	— — — — —	94.—
Magyar nyereség-sorsjegy-kölcsön	— — — — —	164.50
Tiszaszabályozás és szegedi sorsjegyek kölcsön	— — — — —	139.50
Oszták járdék papírban	— — — — —	98.50
Oszták járdék ezüstben	— — — — —	98.30
Oszták járdék aranyban	— — — — —	98.25
Oszták korona járdék	— — — — —	98.25
Oszták államsorsjegyek	— — — — —	186.—
Oszták magyar bankrészvény	— — — — —	17.55
Magyar hitelbankrészvény	— — — — —	740.50
Oszták hitelintézet részvény	— — — — —	735.20
Párisi vista	— — — — —	96.50
20 frankos arany (Napoleon'd'or)	— — — — —	19.29
Németbirodalmi márka	— — — — —	118.85
London vista	— — — — —	242.90
20 márkás arany	— — — — —	28.65

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

Nyári vendéglő visszavétel.

Tisztelettel van szerencsém a t. cz. nagyközönségnek tudomására hozni, hogy a tulajdonomat képező

„Hegyaljához“ czimzett nyári vendéglőmet,

a mely 1899 ápril 15-től a Hartmann és Murai czégnél volt bérben, az üzleti szerződés megszüntetése által ismét magam vettem át és tisztán kezelt régi saját termésű **ó-boraimat**, 1899-iki termésű új boraimat, valamint általam személyesen ősmert bortermelőktől vásárolt többféle borokat a t. cz. nagyközönség fogyasztására bocsátom.

Tisztelettel értesitem továbbá a n. é. közönséget, hogy mindennemű *hideg és meleg izletes ételek és tisztán kezelt italokkal* szolgállok, biztosítva arról, hogy mint ezelőtt is volt, ezután is iparkodni fogok becses pártfogásukat kiérdemelni.

Nyári fedett helyiségeimen kívül kedvezőül idő esetére *zárt, fedett* helyiségekkel is rendelkezem.

A n. é. közönség nagyrabecsült támogatását kéri,

teljes tisztelettel

KARGER SÁNDOR,

a „Hegyaljához“ czimzett nyári vendéglő tulajdonosa.

Ö csász. és apost. kir. Főlségének legfelsőbb rendeletére.

XXXIII. csász. királyi államsorsjáték

a birodalom inneni részének jótékony céljaira.

Ezen Ausztriában egyedüli törvényesen engedélyezett **pénzsorsjáték** 16.514 készpénzbeli nyereményeket tartalmaz, 410.200 korona összértékben.

A főnyeremény 200.000 koronát tesz.

A húzás visszavonhatlanul 1900. évi június hó 7-én történik.

Egy sorsjegynek ára 4 korona.

Sorsjegyek kaphatók: Az államsorsjáték osztályánál Bécsben, I. Riemergasse 7., lottógyűjteményekben, dohánytőzsdékben, adó-, posta-, távirat- és vasuti-hivatalokban, váltóüzletekben, s. a. t. Játzótervek sorsjegyvétők számára ingyen.

A sorsjegyek portómentesen küldetnek át.

A cs. kir. lottójövedéki igazgatóságtól. Államsorsjátékok osztálya.

FÉLIX-FÜRDŐ

(Nagyvárad mellett.)

Kényelmes közlekedés, vasuton Nagyváradtól félóra, kocsin háromnegyed órai távolban. Május és augusztus hónapokban naponta 10, Vasárnap és ünnepnapokon 14 vonat közlekedik Nagyváraddal. Az új vasuti állomás közvetlenül a fürdő-telep mellett van.

Az európai hirü 49° C. meleg természetes hévíz javalva van: az ízületek és izmok csúzos bántalmainál, idült s különösen savós ízületi loboknál, csonttörések és ficzámok után visszamaradt vastagodásoknál, köszvényél és annak különböző alakjainál, idegbajoknál, mely rheumatikus alapon keletkeztek (ischiásnál); különböző bőrbajoknál, végre a női ivarszervek bizonyos bajainál, különösen a méh mögötti és közötti izzadmányoknál; belsőleg: heveny és idült gyomorbántalmaknál, májbajok és vesekövek eseteiben.

Állandó fürdőorvos: Dr. KAZAY KÁLMÁN.

A különböző igények szerint berendezett nagyszámu szobák napi ára 80 kr. 3 frt között váltakozik, gyógyterem (Coursalon) hirlapokkal, zongora és tekeasztallal. Teraszok szép kilátással. Éttermek, sétahelyek a fürdő telepén és mellette elterülő őserdőben. Az erdőben jó tekepálya van.

Hat tükörfürdő, család- és kádfürdőkön kívül mórfürdők is vannak rendszeresítve.

A régi Félix meder egészen ujonnan lett átalakítva, kényelmes vetkező és pihenő helyekkel s mint eddig ezen rendkívüli gyógyhatásu a régi forrás felett épült fürdő, meghagyva az ősrégi szokást, közös fürdésre használtatik.

Hamza zenekara játszik. Nagyváradal telephon összeköttetés. Prospektust kívánatra küld bérmentve

a Fürdőkezelőség.

Gróf Almássy és gróf Andrássy-féle esemege-vaj egyedüli raktára.

KÁDÁR JÁNOS

fűszer-, bor- és esemege-kereskedése.

Biharvármegyében a legnagyobb választék és legolcsóbb bevásárlási forrás.

Francia és magyar pezsgők. Rajnai asszu-, esemege-, asztali- és mindenféle gyógyborok, továbbá mindenféle *ásvány-, gyógy- és savanyuvizek.*

Fürdőkhoz szükséges gyógyásvány termények.

A világhírű vásártelki mor-só egyedüli raktára.

Többek között következőkben egyedüli raktára van:

Bikszádi víz

Előpataki «

Borszéki «

Szlatvini víz

Vénus forrás víz

Königswart Richárd víz

Kugler, Gerbeaud tea- és cukrász-sütemények.

A világhírű Martell-féle cognac.

Kitünő friss spárga, kilója 2 korona.

Pástétom, Conserv és befőttök legnagyobb választékban.

Kugler, Gerbeaud összes gyártmányának egyedüli raktára.

THIERRY A. mell- és gyomor-balzsamát

(a melyet az egészségügyi hatóság megvizsgált)

az egész világ kedveli és mindenütt keresik. Csak akkor valódi, ha az oldalt látható **zöld**, a törvénytől bejegyzett „apáca“-védőjeggyel van ellátva. Főülmulhatatlan szer minden **mell-, tüdő-, máj-, gyomorbetegség ellen stb. külsőleg is kitűnően hat és sebet gyógyít.**

Egy próbáüveg bérmentesen 1 korona 40 fillér. Széjjelküldés csak előzetes fizetés esetén.

Thierry A. centifoliakenőcse

(csodakenőcsnek nevezik)

utólérhetetlen szívó erejű és gyógyíthatósága. Operációkat a legtöbb esetben fölöslegessé teszi. E kenőccsel egy 14 éves, gyógyíthatatlannak tartott csontszut, újabban pedig egy 22 éves rákszerű bajt gyógyítottak meg. Antiszeptikus és gyógyíthatósága mindenféle seb gyuladásánál.

Próbátégely bérmentesen 1 kor. 80 fill. Csak előzetes fizetés esetén küldjük meg.

Óvakodjanak utánzatoktól és kerüljék az ériektelen, ugynevezett házi kenőcsöket s más efféléket.

Cím: A. Thierry, gyógyszerész és gyár a Védőangyalhoz, Pragera, Pragerhof felé, a Déli vasut mentén.

Prospektus ingyen és bérmentve.

E szerek sohasem romlanak meg és jó azokat használatra készen a házban tartani. Az összes művelt államokban bejegyzett védőjegyeimnek utánzatát a törvény üldözi.

Insigae, Dordogne, Kopenhága, fabriken farma. Milánó, A. Bertoloni. Malmö, Serrige, Apot. Lajonet. Nantes, Pharmacie C. Fredot, Nápoly, Palermo. Páris, Pharmacie française, 1 & 3, Place de la République, Pharmacie Daprey, 11, Rue des francs Bourgeois. Prága, Róma, Corso, Agenzia del Politecnico. Roubaix, Pharmacie F. Gerrath. Sarajewo. Szeged. Temesvár. Triest. Velence. Vienne. Zürich.

Csak ezzel a törvényes. bejegyzett védőjeggyel valódi.

Csak ezzel a törvényes. bejegyzett védőjeggyel valódi.
LONDON, Chief Office S. W. 48 Brixton Road.
Főraktárak: Burmann, Angol India. Agen. Zágráb. Algier. Amsterdam. H. Sanders. Rokin S. Basel. Szt. János gyógytár. W. Kratz. Belgrad. Nikola A. Delini, gyógytár Mihály fejedelemhez, Központi raktár Szerbia részére. Berlin. C. Bologna. Bruxelles, Pharmacie Ch. Delacroix & Co. Budapest. Pörök J. Dr. Egger L. és J. Cairo. Olin a. Rh., Noris. Debrece. Mech. Luxemburg. Schmidt P. gyógyszer.

Legszebb faj Csemege - szőlő,

legnemesebb faj
erdélyi, tiroli és francia
almák

és mindennemű déli-gyümölcs.
Ajánlom még
tisztán kezelt, természetes

hegyi boraimat

a következő előnyös árak mellett:

Kitünő asztali ó-bor, literje 30 és 32 kr.

100 liter 22 és 23 frt.

Magyarádi új-bor, literje . . . 36 kr.

Magyarádi ó-bor, literje . . . 40 kr.

Magyarádi ó-bor I., literje . . . 50 kr.

Asztali veres bor, literje . . . 44 kr.

Ménesi veres bor, literje . . . 64 kr.

Mindennemű üvegelt csemege és aszúborok a legolesőbb árban.

Megrendeléseket helyben házhoz szállítotok vidékre a legpontosabban.

Kiváló tisztelettel

MERTZ NÁNDOR,

Nagyvárad, Nagy-Körös-utca, Mertz-ház.

Telefon-összeköttetés 134. szám.

N-Malom-utca 257. sz. házam, jó forgalmu korcsmai üzlet s fedett kuglizóval, hasznbérbe kiadatik.

Bikszádi árlappal

és ismertető könyvecskével bérmentve szolgál

KÜTKEZELŐSÉG

Bikszád (Szatmármegye.)

Bikszádi

ásványos gyógyvizet mely egyedüli a maga nemében, több hírneves egyetemi orvostanár és hírneves vidéki orvosok, hatásánál fogva fölébe helyezik a külföldi és drága Selters és Gleichenbergi vizeknek. Gyógyító hatása a bikszádi ásványos gyógyviznek kitűnően bevált idült és heveny légszűhurut, hangszálag hurut, vérköpés ellen. Nagy konyhasó tartalmánál fogva vérhányás, tüdőcsúcs hurutnál és kezdődő gümőkóránál, továbbá kitűnő eredményt értek el a bikszádi víz alkalmazása által emésztetlenség, idült- és heveny gyomorhurut, máj- és epe hólyagbántalonnál, a belek renyhe működésénél, vesehomokban szenvedőknél, görvélykóros daganatoknál, heveny és idült női bántalmaknál, mint specificum vált be.

Bikszádi víz bérlője s a sztojkai víz főelárusítói:

ALMER LAJOS ÉS KÁROLY

nagybányai lakosok.

Sztojkai

ásványvizet, mint Erdély gyöngyét, nem hiába neveztek el magyar karlsbadi viznek, mert tényleg annak gyógyhatása a szigoru diéta betartásával: idült gyomorbántalom, máj- és epehólyag, valamint epekő bajoknál, nemkülönben **csukorbetegségnél** alkalmazva, valóságos csodákkal művel, kitűnő hatása a Sztojkai ásványviz a légzőszervek összes bántalmainál, valamint a női bajok és görvélykóros bántalmaknál is. — A Sztojkai ásványviz dús szén-savtartalmánál fogva, akár borral, akár gyümölcszörppel vegyítve, mint kellemes üdítő ital pártját ritkítja. Sztojkai ásványviz hosszas használata az ép szervezetben elváltozást nem idéz elő s így a rossz ivóvizet is pótolja bármely vidéken, annyival is inkább, mert hosszabb állás után nem csapódnak ki belőle a szilárd alkotórészek, mely tulajdonsága lehetővé teszi a tengeren túli szállítást.

Sztojkai árlappal

és ismertető könyvecskével bérmentve szolgál

FORRÁSKEZELŐSÉG

Sztojka, (Szolnok Doboka m.)

A bikszádi víz kapható Nagyváradon, Janky Antal utóda (Kiss Károly), Kádár János és Wurst József urak fűszer üzletében. — Az alant irt legjutányosabb árak mellett, házhoz szállítva: egy üveg 1/2 literes bikszádi víz 14 kr., ha az üveget visszaadjuk 11 kr. Egy üveg 1 literes bikszádi víz 22 kr., ha az üveget visszaadjuk 16 kr. Egy láda 40 1/2 literes üveg bikszádi víz 5 frt 20 kr., a 40 üres üveget ha visszaadjuk 3 frt 70 kr. Egy láda 25 1 literes üveg bikszádi víz 5 frt 20 kr., a 25 üres üveget ha visszaadjuk 3 frt 70 kr.

Kőszegen

(vasuti állomás)

Dr. Dreiszker József

sanatóriuma

vizgyógyintézet

nyitva:

Május hó 1-től December hó 1-ig.

Rendszer: Pricsnitz és Kneipp.

Villanyozás, massage, gyógytornászat, diätetikai eljárás. Gondos orvosi felügyelet, kitűnő ellátás, igen mérsékelt ár. Prospektus ingyen.

Richter-féle Horgony-Pain-Expeller Liniment. Capsici comp.

Ezen hírneves háziszser ellentállt az idő megpróbálásának, mert már több mint 30 év óta megbízható, fájdalomcsillapító bedörzsölésként alkalmaztatik köszvénynél, csúznál, tagzaggatásnál és meghűléseknél és az orvosok által bedörzsölésekre is mindig gyakrabban rendeltetik. A valódi Horgony-Pain-Expeller, gyakorta Horgony-Liniment elnevezés alatt, nem titkos szer, hanem igazi népszerű háziszser, melynek egy háztartásban sem kellene hiányozni. 40 kr., 70 kr. és 1 frt üvegenkénti árban majdnem minden gyógyszerárban készletben van; főraktár: Török József gyógyszerésznél Budapesten. Bevásárlás alkalmával igen óvatosak legyünk, mert több kisebb-bertékü utánzat van forgalomban. Ki nem akar megkárosodni, az minden egyes üveget „Horgony“ védjegy és Richter cégjegyzés nélkül mint nem valódit utasítsa vissza. RICHTER P. AD. és társa, RUDOLSTADT cs. és kir. udvari szállító.

VILLANY-VILÁGÍTÁS!

SZENT-LÁSZLÓ GYÓGYFÜRDŐ

(PÜSPÖK-FÜRDŐ)

NAGYVÁRAD MELLETT.

Az ezredévi kiállításon e fürdő a nagy arany-érmét nyerte.

➔ **Vasut-, távirda- és posta-állomás helyben.** ➔

Telefon összeköttetés Nagyváraddal.

Hazánk legrégebb gyógyhelye, természetes meleg 24—33 R° kénes hévforrásokkal, ártézi kuttal, ezen források fölé vannak építve az impozáns berendezésű uri- és női tükör-fürdők, kabin- és mór földes-fürdők, a gyógyeszközökkel dúsan felszerelt gyógypihenő termek. Nagy sétányok. Tekepálya.

Fürdőzésre javalva van: az izületek és izmok csúzos bántalmainál, idült s különösen savós izületi loboknál, csonttörések és ficzámok után visszamaradt fájdalmaknál; köszvénynél és annak különböző alakjainál; idegbajoknál, melyek rheumaticus alapon keletkeztek (ischiasnál): különböző bőrbajoknál, végre a női ivarszervek bizonyos bajainál, különösen a méh mögötti és közötti izzadmányoknál; belsőleg: heveny és idült gyomor bántalmaknál, májbajok és vesekövek eseteiben.

Mórfürdők használata kitünő: sápkór, vérszegénységnél, a női hatású görvélly és angolkóránál, légzőszervek és gyomorhurutjánál.

Szórakozásul szolgál gyönyörű eredeti sétányok, gyógyterem, zongora, tekeasztal, tekepálya, olvasóterem, czukrászda, fővárosi és vidéki lapok, gyakori estélyek, tánczvigalmak, lawn-tennis pálya, társas kirándulások a fürdő regényes hegyvidékére, naponta háromszor térzene.

Évad: május 1-től szeptember 31-ig. Főévad június 1-től augusztus 31-ig, elő- és utóévadban 30% ármérséklet.

Kitünő magyar konyha áll rendelkezésre, mely saját vezetésem alatt a legkényesebb igényeknek is megfelel. Tisztán kezelt erdélyi és érmelléki borokról gondoskodtam.

A vendégek részére szükséges tejet, a külön e célra berendezett saját tehenészet szállítja.

Olcsó és jó élelmezés, kényelmes lakás, napi ár 60 krtól 3 frtig.

Orvos: Dr. TERNER BÉLA.

A fürdő újabb berendezésénél s felszerelésénél nem kimélve fáradságot és költséget, célom volt, hogy az minden tekintetben megfeleljen a mai kor követelményeinek és a sikerdús gyógyhatása mellett kényelem tekintetében is kiállja a versenyt bármely külföldi fürdővel.

A n. é. közönség szives jóindulatát és pártfogását kérve, vagyok

kiváló tisztelettel

Czeglédy Sándor,
fürdő-bérlő.

VILLANY-VILÁGÍTÁS!